

УКРАЇНСЬКІ ХРИСТИЯНСЬКІ ВІСТІ

UKRAINISCHE CHRISTLICHE
NACHRICHTEN
UKRAINIAN CHRISTIAN NEWS

Рік II.
Jahr.2

Квітень-Травень 1964
April-Mai 1964

Kennzeichen B 21954 F

Ч. 2
№ 2

У Великий День Христового Воскресення!

Да воскреснет Бог,
і расточаться врази Єго!

Знову настав той Найвеличавіший День, що з року в рік приносить найбільшу радість людству, яке звязало своє життя з ім'ям Христа Спасителя. В цей День наші серця наповнюють радість перемоги добра над злом, життя над смертю. Христос Воскресе із мертвих, смертію смерть по-прав... це ті слова та величня пісня, що її наша св. Церква співає в День Воскресення Христового, не тільки сповіщаючи нас про велику подію але й наповнюючи наші серця радістю і вірою в те, що справді воно так е: Великий акт смерті і воскресення Сина Божого — це акт великої перемоги життя над смертю.

Христос Воскресе! Такими словами вітаємо нині один одного, сповнені віри й надії на краще наше майбутнє. Де шукати найбільшої радості, як не в цих словах, що їх співає Свята Церква наша в День Світлого Воскресення Христового! Ми радіємо, бо віримо, в силу Христового Воскресення, що сила та принесе нам визволення з неволі й приведе до обітованої землі. Ми радіємо, бо віримо, що Воскреслий Христос запорука нашого майбутнього, нашого життя вічного.

Христос Воскресе!

У Світливий День Христового Воскресення пересилаемо найкращі побажання українському народові у всіх частинах і країнах Світу.

Вітаємо в першу чергу наших церковних Достойників, наших Читачів і Прихильників і бажаємо Веселих Свят! Христос Воскресе!

Редакція Журналу.
Українські Християнські Вісті.

Христос Воскресе!

Воістину Воскресе!

мітичною, про яку ходять уже казки та легенди нарівні з переказами стародавніх часів».

Поети з усіх мистців та мислителів найчуйніші на людське горе. У найвищій мірі можна сказати так і про нашого національного генія. Його співчуття і бажання допомогти такі всесильні, що він ладен занапастити навіть свою душу. Сьогодні, у світі панівні дві основні тенденції — бажання технічного чуда і етична проблема — становище раба. Цій останній посвятив своє життя і свою творчість наш Шевченко. Боротьба за рівноправність людини, за її права, це вічна проблема, і основна. Вона як стрижень Шевченкової творчості одночасно є віддзеркаленням християнської духовості, яка ставить на перше місце проблеми етики — добро і зло — як підставові підвальнини життя. Окупант говорить, що Шевченків заповіт уже здійснився, але цього не твердить український народ. На жаль, ми відзначили 100-річчя з дня смерти, але ще не «в сім'ї вольній, новій». Та пророцтво «Заповіту» здійсниться так само, як і висловлене ним пророцтво про царат. Либонь щодо пророцтва у Шевченка в світовій літературі є тільки одна паралеля — Данте. І цей і той коротали своє життя на вигнанні, хоч не в однакових умовах. Шевченкове пророцтво наближається своїм патосом до біблійного, йому відведено чимало місця в «Кобзарі».

Шевченко не сам залишився для нащадків: це не тільки його тінь блукає по Україні та всій російській імперії, але і його герой: блукає Катерина з немовлям на руках, блукає варнак, блукають гайдамаки і всі закатовані. Сумна доля Шевченка, так, як і його народу, не закінчилася кріпацтво, не закінчилася ще й заслання. А Канів для Українців став, начебто Меккою. Зараз хоч і відзначають його роковини і в поневоленій Україні, проте у відзначенні чимало фальшиву, перекручену його правди. Бунт Шевченків грізний, він і зараз наганяє переполох у душу окупанта. тим, що він, хоч за своє бунтарство став мучеником, за що царат вкоротив йому віку, проте зберіг людську гідність до кінця життя. Він і сам нам сповідається: Каюсь, мучусь, але не каюсь! Треба було у власній душі посідати велетенську духову силу, щоб переживши все лихоліття поневіряння на засланні, морально не зламатися.

Коли ми мали б запитати себе, чим є для нас Шевченко, ми мусили б відповісти: геніяльним поетом. Та не тільки це. Він поклав

наріжний камінь під національну будівлю, закріпивши в українській літературі українське живе народне слово, поставивши його нарівні поруч мов багатьох цивілізованих і культурних народів Західу. «Кобзар» це настільна книга кожного Українця, де б він не жив, кожної української родини. З неї він зачерпнув і черпає життедайну силу в хвилинах смутку, горя і відчая. Вона йому додає духової сили, коли здавалося б, що всі національні надії, коли безвихідне становище рідного народу обмотує сумнівом наше знедолене серце. «Кобзар» це не тільки збірка талановитих поезій, це «книга биття» українського народу. Сумніваємося, щоб твір котрогось історика (Костомарова чи Грушевського) мав такий вплив на формування Українця, як саме «Кобзар». Йому допомогли: простота Шевченкової мови і болі та радості поодиноких поезій, що є одночасно власністю кожного з нас зокрема. «Кобзар» за царата переписували і так у списках ходив з рук до рук, бо оспівував долю кріпаків.

При цій нагоді мусимо згадати хоч кількома словами й Шевченка маляра, бо саме на цій базі він здобув вищу освіту, промостив собі шлях на волю (викуп з кріпацтва). Він насправді належить до талановитих малярів. Залишив багато картин, ріжних малюнків, що зберігаються в головному Шевченковому музеї в Києві. А це тільки збільшує маштаб його особливості. Це говорить і про більшегранність поетового обдарування. Постійно ще знаходить його малярську спадщину, яка тільки збільшує його світове значення.

Мистецькі якості Шевченкової творчості та його ідеї становлять його поруч великих геніїв людства. На жаль, хоч він син сорокамільйонової нації, не втішається ще такою обізнаністю та популярністю перед різними народами світу, як на це заслуговував би. Найістотнішою колодою на шляху стоять колоніяльне становище України. Вільна українська держава за півторіччя наздогнала б була багато і зробила була б його популярним. Росія в імені імперії заглушила Україну так, як заглушиє великий будяк польову квітку. Коли йому будуть пам'ятник у столиці ЗДА, то це заслуга не сьогоднішого Києва, а горстки бідних емігрантів. Української мови немає в плянах навчання у школах західної Європи, а мова відкрила б шлях до української літератури і до Шевченка.

Шевченко, з отроченням, що люді так страшно терплять, стражда-

ють, питаетесь: чи буде правда не землі? І сам відповідає: повинна бути, бо сонце встане і осквернену землю спалить. Ця космічних розмірів віра додає нам духової сили в часах національного лихоліття. Якщо Українці серйозно читатимуть «Кобзаря», за долю України нема що тривожитись. Але Шевченків заповіт здійснено тільки частково, тобто лише ту його частину, що стосується поета особисто, патріотична частина ще чекає на здійснення. На сторожі долі української нації стоїть поетова могила в Каневі і на столі кожного з нас його «Кобзар».

«У тісі Катерини»

Літературна оцінка.

Легше побачити велике й висловити його великими словами, ніж у малому й буденному знайти велич.

З цього погляду Шевченкова творчість стоїть самітно, осторонь від усіх геніїв письменницького світу. Не показала його музі українська дійсність величі королів і принців, персонажів вищих сфер суспільства, як це було в трагедіях Шекспіра; не спорудила храмів з широкими сходами, не поставила статуй на високих п'єdestалах між кипарисами, не прокладала стежок до моря, вимощених мармуром, щоб описати у величних обставинах трагедію не однієї української Іфігенії, що загубила життя в катарзі чи в гаремі в Тавриді; ні, українська дійсність розгорнула перед Шевченком селянсько-кріпацьке невільницьке тіло у лахах та ще перекази про люте змагання за волю в минулому.

На тлі убогої дійсності, скупих переказів про краче минуле звеліла муз Шевченкові творити велич. Бачив він чужу велич, та любив хоч丑陋, але тільки своє.

Ні, сказала муз, трагедії відбуваються не тільки в житті королів, і принців, не тільки взаємини батьків з дітьми в королів можуть бути трагічними, — звичайний воїк, сотник Гонта, також глибоко трагічний з своїми дітьми.

Печальна й велична повість Іфігенії, доньки царя Агамемнона, чи й трагічної Пентиселей, цариці амazonок, що розгортається вточенні величних полководців, Одіссея, Діомеда, Антілоха, у коханні до мітичного героя Ахілла. Але українська дійсність не відкрила завіси перед Шевченковою музою на величне тло. Перед його

очима найпримітивніша дійсність, де, здавалося, могло відбуватися лише тваринне животіння. Тут наказала Шевченкові музу шукати величі, шукати складних порухів людської душі, героїзму, сильних почувань, глибоких трагедій. Демонічно тяжким завданням для нашого поета порівняно з умовами, в яких творив Айсхіл, Евріпід, Шекспір, Гете, Міцкевич, Пушкін, чи будь-хто інший з геніїв, що мали готові величні обставини, щоб їх лише оспівати. Шевченко цього не мав. Він мусів відшукати велич там, де ніхто не міг її бачити. Не в царіці чи принцесі, що про неї слава греміла на ввесь світ, мусів наш геній шукати трагічного, а в невідомої, безіменній, просто «у тієї Катерини». Ні колон, ні порталів, лише «хата на помості». Та й які колони можливі в запорізькому зимовику, що кожної хвилини міг бути знесений забігом орди чи спалений з примхи заблуканого в степу головоріза-татарина.

Не королевичі, не принци, не патати — скупе в печі багаття та часом гості. Ale що то за гости? — «Один Семен Босий, другий Іван Голій, третій славний вдовиченко Іван Ярошенко». Лише краса, що перед нею ввали три очайдущні завзятці, три відважні бувальці, що з'їздили усю Польшу і всю Україну, а не бачили такої, як ця Катерина, — лише вона стає передумовою трагічного. Ця проста степова дівчина — надзвичайна красуня — підносить на п'едестал величі «голих і босих» вояків, запалює в них мрії королів, героїв.

Той віддав би все золото, той усю свою силу «оцій Катерині». Третій певний незмірної сили й відваги: нема того в світі, чого б не вчинив «для цієї Катерини». Сила кохання простої степової хутторянки зростає до величі. Що перед ними правда, мораль, що життя цих трьох очайдущих голтіпак! Все кинути на жертівник кохання до милого:

Катерина задумала
І третьому каже:
«Есть у мене брат єдиний
У неволі вражай!
У Криму десь пропадає,
Хто його дістане,
То той мені, запорожці,
Дружиною стане».

Один утопився у Дніпровому гирлі, другого в Козлові на кіл посадили; той, для кого не існує в світі ніяких перепон, визволяє невільника. Епічно скуті, прості й епічно величні обставини. «Заскрипіли рано двері у великій хаті». Все в зимовику непевне, тимчасове. Хата за українським звичаем, з двох половин: великої й малої хати. Сяк-так

збиті двері скриплять. Стале щось, щоб жило віки, безумно тут будувати. Ні! анемонів, ні фіялок. Лиш природна степова краса і сила почуття.

«Вставай, вставай, а Катерино,
Брата зустрічати!»

Крик одчаю, крик розпачу, крик усвідомлення трагічного кінця:

«Це не брат мій, це мій милий,
Я тебе здурила...»

Одурила, і Катерина головка
До долу скотилася...

Безліч можливих розв'язок трагедії розкриває нараз перспектива. Міг зняти голову визвольник визволеному й здобути Катерину, це саме міг учинити визволений з своїм визвольником, могли оба покинути Катерину чи здобути право в двобої, могла впасти Катеринина голова однаково від чиеї з двох суперників руки. З усіх можливих розв'язок лишається невідомим, хто саме зрубав голову спричинниці трагедії. Геніяльне почуття міри не дозволило показати той деталь, що не змінє сили трагізму. Хто стяг голову, хто сказав «Ходімо брате, з поганої хати» — байдуже. Довершенням величності степової картити стає акт побратимства лицарів, що поіхали «вітер здоганяти». Хтось поховав чорнобриву в полі.

Ар-м. «ПУГУ»

Оцю розвідку поетичного твору ми вибрали з журналу «ПУГУ» за підписом «Ар-м» і від себе бажаємо додати:

Був в Галичині звичай, що на товариських сходинах або празниках декламовано вірші чи то Франка, Чи Шевченка, або Шашкевича, а той Федъковича, щоб в той спосіб виконати «фант», який дотична особа мала викулити.

Хоч творчість Т. Шевченка в інтелігентних колах була всім відомою, все ж таки з дрібних віршів можна було багато переочити. А в цьому дрібному віршуванні крилися великі скарби — як, наприклад у вірші «У тієї Катерини» — величного або веселого, що могло зібрану публіку зацікавити і поживити настрій.

Ось так одного разу на одному празникові оцей вірш декламував о. Лабач, парох городенської Королівки і викликав у приявних спершу веселість, бо що ж то за конкуренти про руку Катерини, але в другій частині виразно поставив публіку перед довершеним фактом, чого не можна було наперед передбачити!

І коли рецитатор скінчив свій вірш, декламуючи, чим викликав помітне зворушення і зацікавлення, посыпалися оплески, але в па-

рі з тим почалися коментування на тему, як це автор розвідки вище проводить.

Підкреслювано, що на Катерину запав за строгий осуд, бо можна було в злагоді розйтися! Говорилося, що Шевченко на кожному кроці стає в обороні покривдженої дівчини, а в цьому випадкові признав рацію запорожцям і їх не засуджує.

І дійсно Шевченко, який визнавався великим серцем, лише в однім випадку засуджує поступок гордої на красу дівчини, який вимагав стільки жертв.

З другого боку Шевченко відзначив братерство запорожців як сутичу сторінку їхнього життя, і не міг допустити до іншої розвязки, через що поставив чесноту братерства вище, ніж залицяння, бо ж не могли вони три запорожці стати іграшкою в руках химерної дівчини, якої краса це річ проминальна, а братерство вічним!

Наш поет геніяльно провів цю паралелю і зі становища поетичної форми станув на височині, якій в світовій літературі не має пари.

Варто взяти до уваги, як поет застосовує різні поетичні прикраси, коли вживає «оксиморонів», алітерацій, чим заздалегідь приготовляє читача на щось трагічне, як це у вірші заспівіте:

Заскрипіли рано двері
У великій хаті.
Вставай, вставай, Катерино,
Брата зустрічати.

Буква «р», що уживається аж шість разів, вже заздалегідь віщує нещастя, яке згодом дійсно настутило.

Одним цим віршом наш поет заслужив собі невміруще імя в історії світової літератури за розвязку конфлікту так геніяльно проведеного.

В. М.

Зазив до української молоді!

В дні 8. 6. припадає 45-та річниця славного прориву під Чортковом в часі наших визвольних змагань на противольському фронті, коли то молода Галичини з кріском в руках віднесла близьку перемогу над Ляхами.

С це перемога рівна перемогам гетьмана З. Хмельницького і як відзначаємо давні перемоги, не менше доцільним є відзначити геоїзм нашої молоді, що над переважаючими силами ворогом відніс таку перемогу, якої стратегія ще була не занотована. Голіруч без набоїв лише з кріском в руках ставила спротив наступаючій армії Галлера, а врешті повела офензиву на цілому фронті, аж під Львів.

(Продовження на стор. 17-ї)

Постій галицьких військових частин в Одесі

Постій галицьких військових частин в Одесі. Їх участь у шевченківському святі 1920 р.

З трьома ворогами ми зустрінулися на Україні, перейшовши 1919 р. річку Збруч: З большевиками, денікінцями і тифом. Один грізний від одного. Прийшлося непереможній нашій армії вести завзятий бій. І коли з двома першими ворогами виріщала зброя і ми в поході до золотоверхого Києва захоплювали свої позиції, вкраївся в наші ряди нечайний ворог тиф і то трохи видів. Він був найстрашніший, і довелося нам в нерівному бою наложити головами та встелити своїми могилами майже усю правобережну Україну.

В такій ситуації, не маючи вибору, ми заключили військовий союз з армією Денікіна, який оперував на півдні, щоб рятувати рештки своїх частин, так сильно здесанткованих.

Наказом Начальної Команди УГА з кожної бригади мали вийти старшини по одному до Одеси приготувати домівки для хворих і віздоровців. З четвертої Золочівської бригади назначено мене і я з двома підстаршинами і чурою зараз у перших днях грудня вибралися з Воронович до Вінниці, а звідтіля поїздом враз з другими старшинами через Жмеринку і Бірзулу до Одеси. Довжезний наш поїзд, мов той вуж, повз степами України, задержуючись іноді годинами на поодиноких стаціях, щоб набрати пари, аж врешті по двох днях їзди ми опинилися у портовому місті Одесі.

Одеса.

Майже мільйонове місто робило незвичайне враження, як зовнішнім виглядом, так і великим торговельним рухом. Його населення було для нас чужим. Крім Москалів тут осіли з давен купецькі народи сходу і півдня як Греки, Вірмени, Болгари, Турки, Татари, а також Жиди. Було досить Румунів і Поляків, а в тому ж значна частина Українців, що були заняti при залізниці, трамваях або при портових магазинах. Торговельне життя Українців вибилося як одно з перших, а саме «Дніпросоюзом», що містився над самим морем у гарній будові, посідаючи велике багатство у збережених портових магазинах. Союз був власником кількох торговельних кораблів, які запускалися навіть аж до Англії.

Ми зразу від'їхали до міста і примістилися в готелі «Амбарзаки». Назва вказувала, що власниками є Грузини або Вірмени. Насправді була це власність союзу кельнерів усіх народностей, що проживали в Одесі. Ним керував виділ очолений найстаршим віком кельнером, яким саме тоді був Поляк.

Після відпочинку подалися ми до нашого зв'язкового при армії Шіллінга, отамана Оробка, який прибув кілька днів раніше разом з четарями Хрушем і Нестором Нижанковським. Його бюро приміщувалося в одному домі над морем при Морозлівській вулиці.

Воєнна ситуація була не найкраща. Большевики наступали, заняли Бірзулу, де постом була наша команда і в скорому поході наблизилася до Одеси. Вправді створено комітет оборони Одеси, але ніхто не виявляв охоти її боронити. З фронту прибували московські старшини одинцем і замешкували приватно. Армія була вже здеморалізована, до бою не здатна. Альянтські частини як Англійці, Французи й Італійці побачивши денікінське безладдя і їхній відступ рішили вже заздалегідь повсідати на кораблі і заняти вичікуюче становище.

А серед того прибували щодня частини наших віздоровців. Ми з'являлися на стації і спроваджували їх до домівок. За місяць нашого перебування хворі стрілці вже відмежували і стали творити сотні, з яких одну приділено мені. Тому що було досить вільних помешкань у багатіїв, що вже встигли покинути місто і вибратись до Варни, моя сотня закваталися при Морозлівській вулиці ч. 1 з видом на море. Інші частини замешкали в нашому сусістві, для близчого зв'язку.

Наши стрілці мали вигідні ліжка з матрациами, бо ж, як віздоровці, повинні були мати належну вигоду. Щодня я відбирав звіт, який складали підстаршини і незабаром моя сотня стала однією з найкраще зорганізованих. Нічого дивного, що дирекція Дніпросоюзу, бачучи нашу військову поставу і справність, запропонувала нам виставити охорону над магазинами в порті, за що згодилася давати певну скількість харчів для нашої сотні. Ми радо з тієї пропозиції скористали

висилаючи завжди одну чету для охорони майна, бо вже розпочалися були босяцькі наскоки; босяки грабили ночами до досхочу.

Незабаром наші сили зросли до 2000 крісів і на ті непевні часи представляли поважну силу, бо паніка опанувала місто, а треба було вдергати лад і порядок. Поруч нас замешкували теж придніпрянські частини чи то з полонених, чи з тих, що не подалися на зимовий похід. Але їх було мало — так що напр. новосформований Чорноморський полк нараховував заледви кілька десятень людей включно з штабом полку.

Невдовзі надійшли і Різдвяні Свята, які ми провели у власному колі в однім з одеських готелів. Отець курат Базилевич вітав нас святвечірним словом, але святкового настрою не було. А був це один з кращих проповідників. В однім з католицьких костелів відправляв він завжди Сл. Божу, на якій виголошував чудові проповіді, притягаючи навіть багато православних до нашої церкви. Ми військовики щонеділі йшли сотнями на Богослуження, викликаючи до себе увагу місцевого населення без різниці на національність. Гр.-кат. церква, як парохія, встановлена ще митр. Шептицьким в 1917 р. проіснувала до нашого приходу. Унійне питання в тому часі могло бути скоро розв'язане, бо російська церква не втішалася популярністю. Українська інтелігенція в релігійному питанні була байдужою, і щойно з нашим приходом релігійне життя оживилося.

Одесити за час кількох років революції пережили стільки страхіть, що вже прагнули влади, яка б завела порядок. А російське командування було безсиле. В приватних розмовах Українці Одеси висловлювали бажання, щоб ми перебрали владу. На випадок евакуації на нас спочивав обов'язок вдергати ладу і порядку. А треба підкреслити, що до часу нашого приходу було 17 правлінь в місті. Одеса приманювала своїм багатством, до неї вступали наші повстанські загони, які награбивши, не думали закріпляти за собою влади. До таких належали загони от. Зеленого і от. Григорієва, що побували кількома наворотами. Через якийсь час альянтські війська могли ви-

ставити силу, але вони завжди оглядалися на господарів міста, а коли ті не виявляли ініціативи ставали нейтральні, а навіть поодиноким національностям пропонували боронити місто. Тому нічого дивного, що в приватних розмовах старалися говорити з Українцями. (Якби було щасливо, якби УГА була подалася на Одесу, а не на Київ. Ми оминули би катастрофу).

Твердження Удовиченка в його книзі «Україна у війні за державність», що в Одесі могло бути близько 20 000 українського війська, не відповідає правді, бо з такою силою можна було виступити з домаганням перебрати владу. Невірно представлено у спомині його на стор. 129, що дня 25 січня 1920 большевики підійшли до північних околиць Одеси і що на вулицях міста ішлась різня». Ми були тоді в Одесі, тож можемо запевнити, що тоді ще большевицьких регулярних частин не було. Зате можна би говорити про щоденні насоки грабіжницьких банд, тому їх небезпечно було самому вийти на вулицю. Також неправдиві твердження проф. Шанковського, що в Одесі в тому часі була кількадесятисячна армія і що можна було заволодіти містом. (Віде його книга «В боротьбі за українську державність» і спомин в «Свободі»).

Серед тієї непевності надійшов лютий 1920 р., коли настало «інтеррегnum». Російські частини залишили місто напризволяще, а альянтська війська, всівши на кораблі, зякорилися на відкритому морі 200 м. від берега, немов чогось вічікуючи.

Кубанський Козак ген. Сокира-Яхонтів

І в тому часі з'являється у мене ген. Сокира-Яхонтів і пропонує перебрання влади в Одесі. Я сам рішати не міг, а радив звертатися до от. Оробка, або піти на Канатну до приюту старшин УГА по інформації. Коли ми зайдемо до приюту, ген. Сокира-Яхонтів вияснював з запалом, що обсада міста може легко вдатися, що на повному морі знаходиться альянтська ескадра, яка тільки жде на наш поклик, щоб прийти з поміччю. Він нас інформував, що слабі большевицькі сили посuvуються без перешкоди, бо не натрапляють на спротив. Але їх легко побороти, лише відваги!

По довшій дискусії відкинули старшини-виздоровці пропозиції генерала, мотивуючи, що стрільці після тифу нездатні до бою, що своїм виступом могли наразити го-

ловні наші військові сили на винищенння. А звязку з Начальною командою ми не мали.

Насправді большевиків ще не було в місті, але міське шумовиння вже перебрало владу і випустило трамвай з замасими червоними прапорцями, щоб заскочити населення перед евентуальною ініціативою, чи спротивом. Це був знак, що з'являється перша большевицька стежі. Всі брами домів були зачинені, крамниці теж. Місто, мов вимерло, лише стріли здалека давали знати, що в місті щонебудь діється. Я велів зачинити браму дому, в якому містилася сотня. Те саме зробили й інші частини, що були розміщені на Канатній вулиці. Ми чекали в поготівлі і непевності, а синьо-жовтий прапор давав знати, що тут находяться українські частини.

Дня 4. лютого на Морозівській вулиці з'явилися перші большевицькі стежі. Вояки хильцем бігли вздовж мурів кам'яниць, оглядаючись тривожно. Стverдивши, що ми українські галицькі частини, залишили нас в спокою і подалися на побережжя, щоб звідтіля обстрілювати антанцькі кораблі. Так два тижні простояли кораблі на повному морі, а коли їм було забагато большевицької стрілянини, висадили десант і прогнали большевиків з периферії міста. Але Одеси не занимали. Больщевики своєю малою армією встоялися в місті.

Атимчасом ген. Сокира-Яхонтів склонився у нас на 4-му поверхі, ствердивши з приkrістю, що немає приєднання до військових відділів, на яких можна б опертись. Я не міг довідатись, звідкіля він в Одесі опинився, а був це кубанський козак, який служив у денікінській формaciї, як вся Кубань тута включилася.

Протягом цілого місяця большевики не вмішувалися в наші внутрішні справи, з чого можна було вносити, що большевики не чули себе сильними, що згодом показалося при влаштуванні однієї манифестації, яка відбулася в березні 1920 р. з нагоди шевченківського свята.

Незабаром стали надіжджати звязкові з Начальною командою в Бірзулу. Першим прибув четар Дмитро Паліїв, який давав нам вказівки, як себе вести, щоб не наразитися на неприємності. Він за мешкав у моїй кватирі разом з іншими старшинами, як сот. Щуровським, чет. Лавришком, хор. УСС Гулою і хор. УСС Данилюком. Час проходив на безділлю, а часом приходив до нас один Грузин, який

оповідав анектоди, а ми сміялися до загину. Хоч ми заняли невтральне становище, ми большевикам не вірили, постійно сподіваючись якогось виступу. Час ставав заощораз дошкульний через брак заняття. Пізніше прибули два сотники з команди — Черевко і Бемко. Це були вже урядові особи «нового рангу», які давали різні зарядження нового командування. Передусім велили виставити большевицький прапор, що й ми зробили, не скидаючи свого. Больщевики такий стан терпіли, а ми твердили, що вони ще не опанували ситуації. Моя сотня далі висилала сторожу до Дніпроро союзу, а ми, будучи без постачання, користали обильно з харчів Союзу за виставлювану охорону. Не раз бував я на доповідях, що давали одеські вчені в салях Союзу. Там згадували Темницького, який побував тут під час війни і теж давав доповіді. Але в часі приходу центральних Держав в Україну, ненаційно помер.

Тимчасом доходили до нас вісти, що між нами і большевиками в Бірзулі постійно приходило до непорозумінь. До Начальної команди приділено комісарів, які пильно стежили за нашими рухами. А в одному випадкові, коли комісар зажадав від от. Воєвідки коня, а от. Воєвідка не хотів віддати, комісар не надумуючись, вбив його пострілом з револьвера. Приєзні стрільці зараз зареагували і коли його вели до команди, по дорозі вбили. Ціла подія на цьому скінчилася і не мала дальших наслідків. Больщевики пробували порізнати наших стрільців з старшинами, але це їм не вдалося. Стрільці виявили таку свідомість і мужність, що не було ані одного випадку зради. В наслідок цього большевики і не накидувались нахабно.

Відносили в Начальній команді відбивалися на нашому перебуванні негативно. Що не добре було в Бірзулі, свідчить те, що виїжджаючи стрільці і старшини поодиноко до Одеси, де лекше можна було скритись перед большевицьким оком. Відомо, що «Одеса мама» для всіх невдоволених, яким давала приют. Коли були при владі національно думаючі як повстанці, тоді в підпілля йшли приклонники комунізму, а коли большевики стали панами ситуації, тоді противники большевицького режиму знаходили невичкрайти криївки.

Коли ми так в непевності проживали, надійшов 10-го березня, незабутній день нашого перебування в Одесі. Місцеві Українці приготовлялися до обходу Шевченківського свята, а большевики, щоб приєдна-

ти собі місцеве українське населення, рішили переіменувати Пушкінську вулицю, що вела з залізничного двірця до моря, на вулицю Шевченка, а на набережній площі, де стояв пам'ятник царя Александра II, рішили поставить пам'ятник Шевченкові.

Нас запрошено як військову цілість взяти участь у святі нашого пророка і генія. Наказом команди частин УГА міста Одеси подано стрілецтву і старшинам до відома про день, годину і місце свята.

Ранком о 9-ій год. наші сотні і старшинська сотня, а також чорноморський полк були готові до відходу. З двома прапорами — синьо-жовтим і червоним рушили ми з Морозлівської вулиці до Соборової площині, звідкіля мав початись похід учасників свята. У проводі частин УГА ставуну от. Оробко, а по боках четарі, значковий Хрущ і я. Коли ми прибули на місце збирки, застали непроглядні лави шкільної молоді лише з синьо-жовтими хоругвами, а крім них українські організації і товариства теж з синьо-жовтими прапорами, транспарентами і декілька оркестрів.

Уставившись до походу, ми чекали приходу большевицької команди, яка застерегла собі право участі. Врешті з'явився командир большевицької залоги Одеси в товаристві кільканадцяти іздин з червоним прапором на переді. Порівнявшись з нами, зараз дав наказ скинути українські прапори. Немов на даний знак, счинився вереск дітей, а оркестра заграла «Не пора, не пора». Ми стояли непорушно, і теж українського прапору не скидали. Большевицький ватахок, побачивши таку однозігдіну поставу українського населення Одеси, був немило заскочений і, подумавши хвилину, сказав. «Ето вам последний раз», що значить по українськи: «Це вам останній раз». Потім завернув коня і не поздоровивши на прашання, від'їхав зі своїм почотом.

Святочний похід вулицями Одеси

Ми легше відоткнули, радість вступила в наші серця, що ми самі без непрошених гостей відсвяткуємо наше величне свято. Ми щойно тоді собі усвідомили, що в разі перевбрання влади, ми могли розраховувати на свідоме українське міщенство. Ми раніше місцевих відносин не знали. Не знаю, чи знав про таку поставу населення ген. Удовиченко, який в той час мав перевбувати в Одесі, але нам не показувався. Однак ніде правди діти — Одесити тому так певно себе почували, бо перед ними стояли ми в

повному виряді, належно узбросні. Вони розраховували в разі конфлікту на нашу поміч. Добре зрозумів повищу ситуацію большевицький командант, коли не зареагував, хоч у подібних випадках большевики рішучі. Було б прийшло до проливу крові, чого большевики собі на разі не бажали, бо були за слабі і не певні становища. Щойно згодом, коли скріпили свої сили, помстилися і то кроваво.

Ми дали наказ до походу вулицями міста у напрямі Пушкінської вулиці. Здисциплінованими рядами посувався наш похід, що його очолювали школи, за ними йшли українські організації і установи з прапорами, потім оркестири на переміні, а прикінці галицькі частини і Чорноморський полк. До нашого походу приглядалися мешканці міста, бо перший раз побачили українську військову зорганізовану силу. Була це маніфестація великого маштабу. Галичани і одеські Українці так дружньо виступили згідно з заповітом нашого Кобзаря. Похід тривав довго, поки прибув на площу, де мало початись свято. Дорогою грали оркестири українські марші, викликуючи здивування, коли вони їх вивчили — бо ж хиба не за мирних часів... Складалось враження, що ми на Сокільсько-Січовій маніфестації у Львові. А прапорці в руках дітей маяли під подув вітру, що йшов від Чорного моря. Їхні обличчя розсміяні і радісні, а народні стрій додавав їм привабливості.

При пам'ятникові Шевченка

Нас привітали представники Святкового комітету і ми уставилися півколом коло п'єдесталю, де мав стати пам'ятник Т. Шевченкові. Освітній референт радянської влади короткою промовою відкрив це свято, а підготована вже раніше їхня оркестра заграла «Інтернаціонал». Ми станули на «Позір» (у нас струнко ніколи не вживалося). Потім виступив другий промовець і іменем одеської Просвіти гарною українською мовою з'ясував значення величі свята. По скінченні промови оркестра заграла гимн «Ще не вмерла Україна». Розляглася команда: «Позір» і ми стояли в такій поставі, аж не скінчено гимну. Пізніше промовляли делегати від різних товариств, а оркестра по кожній промові грали народні гимни. Ми за кожним разом стояли на «Позір».

Врешті від імені Української Галицької Армії промовив сотник Шалинський. Його промова була виголошена з патосом і бравурою, сповнена віри в майбутнє, повна

чару і поезії. Знову оркестра заіграла народні гимн і на «Позір» вишикувались стрілецькі ряди. Щойно тепер відкрито погруддя Т. Шевченка на місці, де мав згодом стати пам'ятник, споруджений Одеситами. Де ще недавно пишався монумент того царя, що в роках 1875—1876 видав заборону вживання української мови на письмі і слові, того що репресіями і карами зніс унію на Холмщині і Підлясю, — з п'єдесталю дивився на нас незабутній пророк нашого національного відродження, що своїм полум'яним словом воскресив українську націю з литаргу до новомо життя.

Коли свято закінчилося, на обличчях усіх засяли радість і вдowellення, що віддано, як належиться, гідну пошану тому, хто нас загрів до чину. Під час нашого відходу лунали оклики на честь Української Галицької Армії, що на своїх багнетах несла визволення рідному краєві, яка однаково і успішно змагалася з ворогом на заході в обороні західних окраїн, як і з ворогом, що ніс нам цілковите поневолення. Ще залунала команда «Позір», «В право глянь» і ми військовими рядами пройшли попри пам'ятник Т. Шевченка.

Був гарний морозний день! Чорне море легко грало і своїми хвилями вдаряло об береги. Місто прибрало святковий вигляд. Усі інституції і підприємства були позачинювані, з установ повівали або синьо-жовті, або червоні прапори. Одеса гідно відзначила перший раз свято великих розмірів, включилася до ряду українських міст. Прохожі здоровили себе зі святом, навіть русські. А трамваї замасні в червоні прапорці, проїжджаючи вулицями міста, переконували, що влада не в наших руках і що ідилія святкового настрою не довго потриває.*

І коли з віддалі багатьох років згадуємо сьогодні цю найкращу хвилину свого перебування в Одесі, хочемо звернути увагу на дітей шкіл, що так сміло й відважно виявили всю любов до батьківщини і нас старших підтримали на дусі! Свято було теж великою маніфестацією українських частин, стаціонованих в Одесі, які в обличчі ворога не похилили в низ прапора, а гідно виконали своє почесне завдання, приневоливши найлютішого ворога національних святощів не профанувати.

Оцією скромною згадкою бажаємо віддати пошану Великому поетові, пророкові нашему з нагоди Його 150-ліття народин, коли український народ, без огляду на кордони, так вроочно відзначає важливу подію в житті нації.

Проголошення Гетьманської Держави в дні 29. 4. 1918 року.

Думки Вячеслава Липинського про значення повищого акту.

Гетьманщина 1918 року була проголошена З'їздом Хліборобів Української Землі. В з'їзді 29 квітня 1918 року в Києві взяли участь хлібороби, які були нащадками козацької старшини, отже в дану історичну хвилину найстарша політично і найбільше досвідчена верства. Вона була такою, якою її створила українська історія. До тих нащадків козацької старшини прилучилася найбільш господарна і найрозумніша частина українського середнезаможного селянства. Хоч у з'їзді безпосередньої участі не брали, але цьому З'їзові співчували: духовенство, рождене в Україні, кадрове офіцерство, промислові, фінансові і торговельні кола, і горст-

проводом Батьків, а не синів, отже під проводом старшого, консервативного, а не молодшого, революційного, елементу.

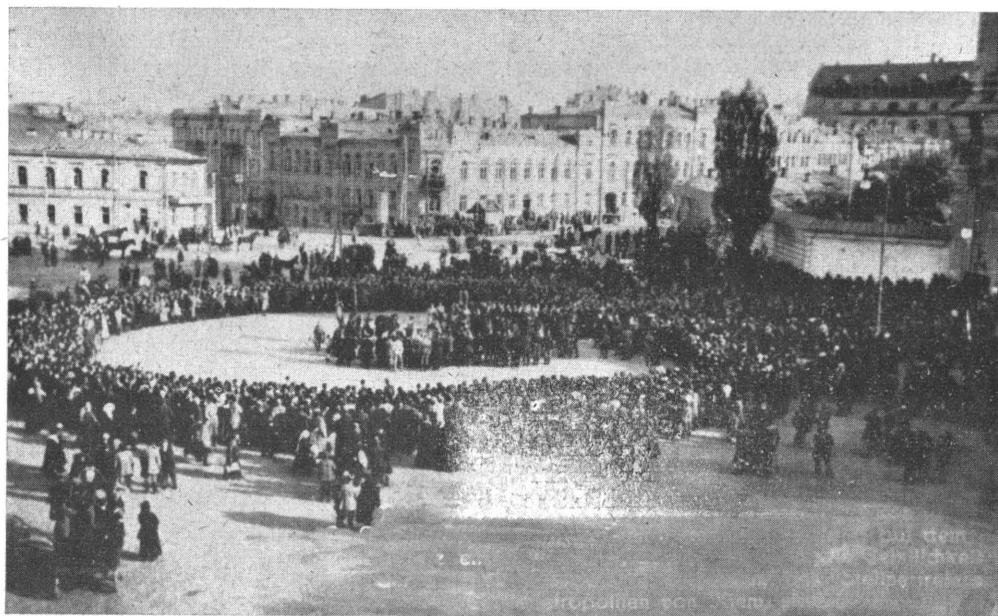
Перший раз в історії України, джерело Влади виведено з Традиції, а не з Бунту, отже з моральної, а не фізичної сили, себто з чогось старшого ніж сама Влада.

Перший раз в історії України світська, державна влада не легко-важила і не брала під свій чобіт духовну Владу, не примушувала тієї духовної Влади себе визнавати, але прияла з рук тієї духовної Влади помазанництво зищого від себе, духовного Чинника.

Перший раз в історії України знайшовся представник старшої

вич не потребував був оточувати себе Німцями, Гетьман Богдан Хмельницький обійшовся був без Тугай Бея і без московського воєводи в Києві, Гетьман Виговський не потребував би був польських полків, Гетьман Дорошіenko — турецько-татарських сердюків, Гетьман Мазепа Шведів, а Гетьман Скоропадський, щоб рятувати від Українців українську Державу не потребував би просити помочі в російських «добровольців».

Перший раз в історії України, поняття Україна стало означати щось ціле, чи одноціле — в усіх його верствах, чи клясах, а не тільки один уділ суспільства, чи одну якусь його партію.

Проголошення Гетьманщини в дні 29. 4. 1918 на Софійській Площі

ка інтелігенції. Таким чином З'їзд був виявом волі і бажання найважніших клясів тодішнього суспільства Української Землі.

Якщо не згадувати часів розквіту старої Князівської Руси-України, то не було іншого, такого конструктивного й далекосяглого в своїй ідеї та задумі збоку українських людей, і такого відмінного від усього того, що діялося в Україні, як власне какужчи З'їзд Хліборобів 29. квітня 1918 року.

Перший раз в історії України, українську владу проголошено під

політично верстви суспільства, що не підлизуючись юрбі, не кланяючись їй на всі чотири сторони, зважився взяти на себе страшний тягар Верховної Української Гетьманської Влади.

Історія вчить: постава Гетьманів державний ідеї була завжди наслідком вірності гетьманців до Гетьманів. Якщо б у нас вірність монархістів для своїх монархів була постійним явищем, то не треба було б вже на світанку нашої історії кликати з півночі Варягів. Останній галицький князь Юрій Тройдено-

Тому перший раз в історії України в звязку з 29-тим квітня 1918 року з'явилася хоч на короткий час Законність, Маестатичність і Загальність українського імені — Української Суверенної Верховної Влади.

І власне в цьому, а не в різних побічних далекорядних дрібницях лежить вікопомне значення акту 29-го квітня 1918 року, того великого акту, правду якого намагалися і намагаються прикрити страшною руною і неправдою українські незрячі люди.

Владика-Будівничий

В пятнадцяту річницю геройської смерти Станиславівського Єпископа Кир Григорія

Відкривши адвокатську канцелярію на терені станиславівської єпархії, в Заболотові Снятинського повіту, зустрівся я перший раз з духовенством Покуття, приглянувшись близче відносинам, що панували на ньому і скоро зоріентувався, що всі наклепи, які падали на духовенство і на голову покійного кир Григорія, не були правдиві.

Я склав візиту Владиці і дістав від нього благословення. Покійний Кир Григорій цікавився моїм світоглядом, висував заміти на адресу нашої світської інтелігенції, але ніколи на адресу нашого народу і свої заваги підтримував прикладами з щоденного життя.

Я вибрав собі на канцелярію місце, де саме радикальний рух перед світовою війною посилився, де радикальна дурійка обхопила була всі наші села, а впарі з тим ширилася деморалізація, анархія в громадському житті. Я прибув саме в розгар виборчої кампанії 1927 р.

Якраз тоді кандидував на посла відомий учасник Листопадового Зриву Дмитро Паліїв, і коли він зголосився в мене, просячи помочі, я не відмовив і зразу скликав вічача, наради. Та ніхто не мав поняття, що собою представляло Покуття, а зокрема Снятинщина (домена Трильовського). На першій нараді в Заболотові я побачив, яка безвиглядна наша праця, як уже весь наш народ потонув в партійній гризні, як підносив у першу чергу заміти проти нашої Церкви, проти Владики кир Григорія. В додатку попала мені в руки брошурка пароха з Тулукова о. Селянського під наг. «Радикальні образки», де в цікавий спосіб представлено ментальність нашого селянина, далеко відміннішу від селянина на Поділлі або в окрузі Стрийщини чи Львівщини. Представлене віче в Заболотові в часі кандидування о. мітрапата Войнаровського, великого працівника на народній ниві в Балинцях, на якому наші радикали пописувалися в нечуваний спосіб, а атакуючи діяльність о. Войнаровського рішили голосувати за польським дідичем бароном Мойсою в Рудниках, селі недалеко Заболотова — виявило, що наш народ так здоровий в своїх поглядах зійшов на дно пропasti.

Але в часі коли я відкрив канцелярію, містечко і села виявили

дальший прогрес і всі перейшли до Сельроба, лише тут зарисувалися ріжниці: одні голосували за 8-кою, а інші за 17-кою, останнім курсом советофільства.

Де я не бував, чи то в Зібраниці, чи в Хлібичині Пільнім (де парохом був дуже діяльний о. Кисілевський), чи в Рудниках, чи Джуркові, висували однакові аргументи проти Церкви і духовенства. Навіть важко було втягнути їх в дискусію. Вони мали готові резолюції, устами своїх агітаторів висували ті самі аргументи, а такі недоречні, що годі було собі уявити чорніше становище нашого народу. Коли я здвигав кандидатів з нашого боку, як проф. Галущинського, Палієва та інших, вони, не дискутуючи, априорі відкидали річеві аргументи. Вони вже стали на інтернаціональному ґрунті. Зло, засіяне Трильовським, збирало свої жнива, бо на виховане ним село, підносило аргументи проти нього самого. Коли він важився приїхати до найбільш відсталих Ілинців, напроти Заболотова по другім боці Прута, селяни не тільки не привіталися з ним, як своїм «батьком», але заняли визиваючу поставу, а коли він вертав автом, спричинили малу катастрофу. Старий Трильовський перевернувся в сніг і лише з поміччю його старих друзів вдалося йому вилізти зі снігу. Нещастило йому вже в Заболотові, бо його великий друг Дмитро Лукашук, колишня його права рука, попався в польський жолоб, названий згідливо «Дмитром Польським». А який був освітній стан по селах Заболотівщини, краще й не згадувати. Читальні «Просвіти» не проявляли ніякої діяльності, Повітовий Союз Кооператив у Заболотові ледвики клигав, бо не стало кооператив. Заболотівська стара церква, дерев'яна, хилилася до упадку, зі всіх боків оточена жидівськими домами, не тішилася фреквенцією зірних, бо вони знайшли собі іншу святиню. Агітатор Рога ставав при фіртці і задержував велику кількість людей, щоб не йшли до церкви. А в церкві зяяло пусткою — кілька надцять жінок у перемітках, ще давнім нашим строем в Снятинщині, і кілька старших чоловіків. Не раз я проходив попри товпу, як вона радила, як о. Сулятицький кінчив Сл. Божу.

І серед тих обставин мені прий-

шлося вести канцелярію і народну працю. Зі мною симпатизували священики, яких я завжди брав в оборону і доказував безпідставність атак сельробівських агітаторів.

Уся Снятинщина потонула в кромішній тьмі, а були там такі провідники як Стефаник, Черемшина, Мартович, які здавалося, повинні були вплинути на народ, що зійшов на манівці. Лише одно місто Снятин держалося найкраще і не дало себе спокусити на нову течію. Відомий посадник Бордун вів розумну політику і тому місто було не-здобутою твердинею для сельробівських або радикальних впливів. На тій темноті жиравали польські політичні владі — або жиди, що разом на 1-го травня з нашим селом маніфестували свою солідарність.

Я нарочно представив типову місцевість і заболотівську округу, щоб читачі могли собі уявити, як серед тих обставин важко було працювати духовенству і яким авторитетом міг втішатися наш Владика?

Та пок. Кир Григорій не здавав позицій і вів свою церковну політику безкомпромісово. Він бажав опертися на інтелігентній верхівці, яка не вся потонула в радикалізмі або сельробізмі. Але її не було! Наша ліберальна інтелігенція солідаризувалася з радикалами що найменше і коли прийшлося атакувати Владику, заняла становище проти нього солідарно. Тому нічого дивного, коли помер адвокат Д-р Лев Бачинський, радикальний посол, мимо заборони взяти в його похороні участь — селянство завдяки головачам «Просвіти» в Станиславові, прибуло в великій силі, але без духовенства. Лише один священик з львівської архиєпархії прибув інконгіто на похорони, та йому не перешкоджalo стати пізніше членом консисторії а навіть сенатором завдяки Владиці.

Не крацу поставу заняла Львівщина і саме місто Львів. Всі найліпші пляни Владиці були несприємливі, його поборювано буцімто за «пропольський фронт, хоч того насправді не було. Годі собі уявити, щоб він не маючи за собою світської інтелігенції, міг почати зійну з урядом, до того ще зайду, яка принесла би цілковитий упадок його церковної політики. Владика хотів мати дисципліноване духовенство, бажав від інтелігенції релігійних практик, тому повів місійну працю. Части місії, часті духовні конференції вчинили, що мимо нечуваних атак з боку преси як радикального «Громадського Голосу» і ліберального «Діла», Владика

(Продовження на стор. 12-їй)

**ПРОХАННЯ-ЗВЕРНЕННЯ УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВ В СПРАВІ НАДІЛЕННЯ ПОЧЕСТЮ
КАРДИНАЛА НАШОГО МИТРОПОЛИТА ІСПОВІДНИКА КИР ЙОСИФА СЛІПОГО**

С В Я Т І Ш И Й Н А Ш О Т Ч Е !

Ще в 1950 році внесли були Українці- гр. католики, побуваючи тоді в Німеччині-Пфорцгаймі прохання до Святішого Отця Папи Пія XII. про назначення кардиналом нашого митрополита Кир Йосифа Сліпого.

Вже минуло більше чим 10 років, а наше прохання не було вислушане, може з тої причини, що наш Первоєпарх находився на Сибірі.

Але тепер, коли наш Митрополит Кир Йосиф находититься між нами на європейському континенті, коли бере активну участь у Вселенському СОБОРІ — ми підписані осьмілюємося просити Вашу Святість при номінації кардиналів узгляднити нашу многострадальну націю і наділити пурпурою Митрополита-Ісповідника Кир Йосифа Сліпого.

Це важна і пекуча для Українців справа, коли йдеться про наш престиж, про відзначення нашої мученичої Церкви. І ми мали колись кардиналів в часах, як грозило нам марево московофільства а Apostольська Столиця узгляднила наше прохання і кардиналом став львівський митрополит Кир Михайло Левицький. Ми мали ще другого кардинала з ласки папи Льва XIII в особі Сильвестра Сембраторовича.

Але сьогодні, коли наші Владики згинули мученичою смертю а остав при житті один наш митрополит, що виявив таку мужнію поставу в обороні українського католицизму — для Українців, що тепер на скитальщині начислюємо 19 Владик гр. кат. обряду — є важливою справою мати в кардинальській колегії свого заступника.

Відзначення в європейських Екзархіях.

Немов травневий дощ спали чисельні відзначення так на священиків як на мірян.

У французькій Екзархії наділено високим відзначенням Президента УХРУ проф. д-ра Володимира Янева через надання йому грамоти командора ордену св. Григорія з правом ношення шаблі і трикутного капелюха.

Є це найбільше відзначення, якого доступив Українець.

В Екзархії для Українців в Німеччині відзначено трьох на-

ших отців деканів о. Василя Малковича, о. Івана Томашівського і о. Івана Леськовича почесним титулом Консисторіяльного радника.

А на внесок Apostольського Екзарха відзначив Святіший Отець титулом Лицаря-Командора Ордену св. Сильвестра Папи слідуючих мірян:

1. Вп. П. Дир. Надрадника Степана Шаха,
2. Вп. П. Проф. Д-ра Ярослава Гинилевича,
3. Вп. П. Д-ра Редактора Мирона Коновалця.

Вправді підносяться голоси за створенням українського Патріархату в Києві, але це після майбутнього — тому нашим проханням-постулатом на теперішній час, коли навіть менші народи мають своїх представників в колегії, наділити кардинальськими інсигніями теперішнього галицького митрополита Кир Йосифа.

Яка була би це радість в нашому горю-положенню — бо це був би акт великого значення в житті нашої многострадальної Церкви!

Бо коли в давнині іменовано кардиналом польського архієпископа Ледуховського, як пропував в німецькій тюрмі і йому там доручено інсигнія тоді, тим більше тепер — по так довгій перерві, було би вказане рацією архипастирського серця відзначити нашого Кир Йосифа Сліпого найбільшою почестю в Католицькій Церкві і іменувати кардиналом.

Це ніщо не перешкаджає, щоб наш митрополит як кардинал став патріархом, коли поверне до своєї Архиєпархії.

Наши бажання є подиктовані добром нашої многострадальної Церкви і тому припадаємо в покорі і просимо нас вселаскавіше вислухати а рівночасно приняти вислови нашого привязання до Apostольської Столиці.

Прохаючи рівночасно Вашого Святішого Благословення клонимо наші голови до Ваших стіл і шлемо наші молитви на інтенцію Вашої Святості.

Слідують підписи відомі редакції Українських Християнських Вістей

Редакція Українських Християнських Вістей

Відзначені мають право носити приписаний мундір і шаблю при боці. І в тому місці годиться завважити, що три останні відзначені це бувши старшини УГА. Коли їм відобрано право на світську зброю, їх стрічає виначорода духовною найвищою Владою носити однострій з печаттю св. Духа.

Всім відзначеним складаємо наші щирі побажання та багато літ.

Ад мультос аннос! Вівант секвентес!

Українські Християнські Вісті.

(Зі стор. 10-ої)

вдержався на своїй позиції, виявив максимум праці, розбудовуючи реалігійне життя. І тут хочу спинитися на його акції будування церков.

В Станиславові, де катедральна церква була так малою, що ледве зміщувала вірних, постають його заходами незабаром церкви на Гірці, на Книгинині-селі, на Книгинині-колонії, яку то останню передав оо. аВсиліянам. Гордістю спархіяльної столиці був прекрасний монастир сестер Василиянок, що вели зразкову Гімназію. Тішився великою фреквенцією монастир оо. Редемптористів, яких Владика так щедро спомагав.

Врешті Владика відкупив дім д-ра Овчарського, який заіتابулював на товариство Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії. Велика камяниця в середині міста говорила, що наш стан посідання в місті росте, ми стаємо децидуочим чинником. В тій камяниці радив перший український сойм за часів нашої Влади в аГличині а на засіданнях все зявлявся одинокий посол віриліст — епп. Хомишин. Господь благословив його працю. Посталий духовний семінар напроти Владичої палати на Липовій вулиці виховував ідейних священиків, ведення якого епископ доручив славному ректорові о. Бойчукові.

Саме він разом з митр. Шептицьким підносить акційний капітал нашого Земельного Банку Гіпотетичного до 5 міліонів золотих згідно з законом. Врешті він за порадою нотаря Олекси Мельниковича вирішив перемінити земельний фонд, який становили ерекціональні приходські посіlosti на більшу земельну спархіяльну посіlostь, доходи з якої направили б ہривду з невиконання митрополію її зобов'язань при творенні спархії. В наслідок цієї реформи галицьке селянство в деякій мірі заспокоювало свій хронічний земельний голод. Владика купує від родини графів Шенборнів добра в Богородчанському повіті, де буде епископську палату і захоронку для сестер Служебниць Врешті Владика відкупив від баронів Лібігів памяткові руїни «Манявського Скиту», куди могли рік річно відвідуватися прогулянки нашої молоді, щоб на лоні природи серед відвічних лісів відпочати на щорічних феріях.

А хоч Владика не тішився симпатіями ліберальної зрадикалізованої інтелігенції, мимо цього він не щадив жертв на Рідну Школу або на інші народні цілі. Він, що не міг погодитися з правом патронату, себто ін'єренцією переважно польських власників села, залишив па-

рохії необсадженими а іменував для них лише адміністраторів, а з приходських доходів удержував діти по священиках. Хоч Владика завів був целібат, себто безземле духовенство, з чим наше громадянство не могло погодитися, а «Діло» за те постійно його атакувало, завжди мав відкрите серце для відвідування священиках і їх рідних. Сьогодні вже на заведений целібат наше громадянство не підносить крику і годиться зі становищем.

Врешті Владика, будучи, як наші партії ведуть шкідливу політику, рішив оснувати католицьку партію під назвою «Українська Католицька Народна Партія», статут якої уклав відомий історик д-р Степан Томашівський. В її програмі була автономія галицько-волинської території, причому вона була ширше подумана як внесений законопроект УНДОМ. Органом партії стала «Нова Зоря», яку редактував вміло д-р Назарук Осип, колишній радикал.

За цю ініціативу знов на Владику поспалися атаки а у Львові створився на внесок УНДА «Український Католицький Союз», щоб відтягнути наших священиків від української католицької партії. Це щось подібне до теперішньої сучасності, коли наше громадянство і священики такої партії собі не бажають, щоб не підкопати престижу існуючих ліберальних і соціалістичних партій.

Коли наш край окупували большевики і почали переслідування нашої Церкви, Владика закликав вірних відрізнати на старих позиціях, поки врешті сам не впав жертвою заслання. Вивезений до Києва стас перед судом там же (чому не перед судом у Львові), де гідно боронить права нашої Церкви. Засуджений на 10 літ тюрми не видергував ізза старости літ і гине передчасно.

Так скінчив Владика, що свій рід виводив з села а митрополит якраз бажав опертися на сільській інтелігенції, призначивши селянського сина на епископа. Та «свої своїх» не приняли, не вміли доцінити тенденції Владики, який мав на серці лише добро своїх вірних. Гине як мученик, як ісповідник, гідний стати блаженним за свою стійкість, за свою святість в житті.

Було це 1944 року. Відвідуючи Ексцеленцію перед своїм відходом за кордон, вступив я, щоб попрощатись. Владика зустрів мене по батьківські, запросив навіть до свого приватного мешкання. Моїм очам представився дивний вид. Його мешканська кімнатка була відгороджена шалівкою від решти покою, а в шалівці діра. Коли я

спітав про причину того знищення, Владика оповів, що перед кількома днями був большевицький налет і стрільно поцілило в його кімнату, але з огляду на параван з дощок не завдало йому поранення. Я скажав: Ексцеленці, Вас Бог охоронив. Було це очевидна ласка Божа. І прийшов час, коли Владика разом з іншими станув гідно в обороні католицької Церкви і свого народу, чим себе виправдав найкраще перед нашими власними замітами, що завдавали йому великої кривди. Тому пора тепер направити її і стати в обороні його честі та праведності а що більше піднести голос за визнанням його блаженним. Це повинні зробити священики з під його керми, які знали його найкраще.

Хай буде це великим признанням зі сторони священика з іншої дієцезії, коли наведено голос визначного соціолога і дослідника нашого суспільного життя о. Дионізія де Тулюк Кульчицького, який з поміж усіх наших Владик найбільше поважав і відзначував станиславівського єпископа Кир Григорія Хомишина.

Віддаючи довг вдячності покійному Кир Григорію, лину думкою на невідому могилу, де спочив Станиславівський Владика після багатьох років творчої праці — в обороні Церкви і свого народу.

Д-р Володимир Мурович

ВІДЗНАЧЕННЯ

**25-ліття незалежності
Карпатської України**

Заходом ювілейного комітету в Мінхені відбулися в дні 15. березня 1964 р. врочистості, які мали за завдання пригадати нам ті пам'ятні дні, коли по літах неволі Закарпатська Русь-Україна проголосила своє право на незалежне життя. Богослужінням в наш екзарх Кир Платон вшановано пам'ять першого президента Карпатської України о. Августина Волошина, що same в два дні пізіше припадала річниця від його народження, а також всіх поляглих в боротьбі за державність Карпатської України. Рівно ж в православній церкві відслужено панаходу по героях Закарпаття. Вечером у великий концертovий салі «Схолястіка» відбулася академія, на яку зложилися промови і часть вокально-музична.

Свято відкрив короткою промовою уроженець Закарпаття Вп. ред. Штельень і віддав слово двом бесід-

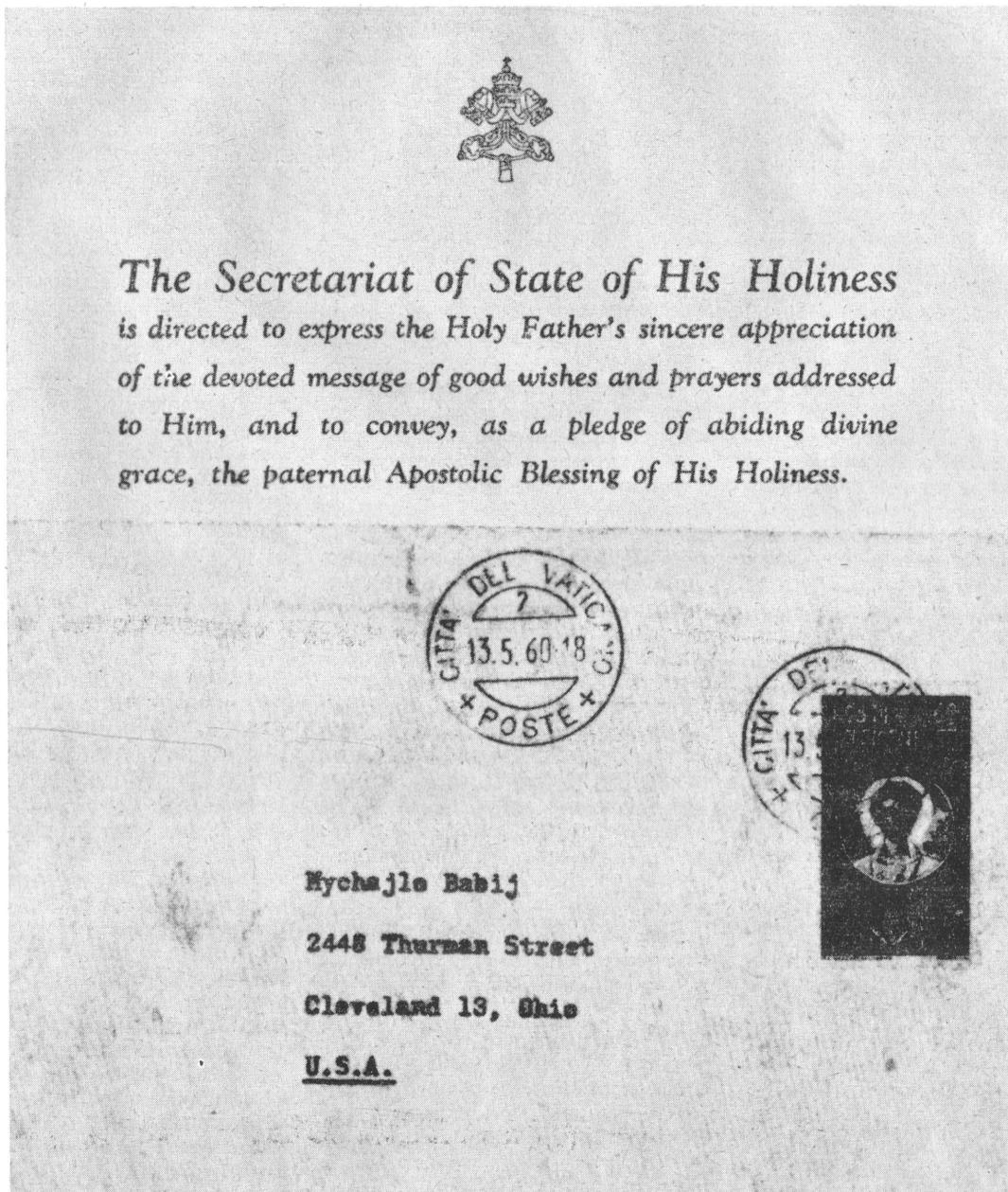
(Продовження на 14 стор.)

ВІДПОВІДЬ З ВАТИКАНУ

Це є та відповідь на мої заходи і побажання, щоби Ватикан відзначив 15 ліття увязнення Галицького Митрополита

Йосифа Сліпого, виданням поштової марки, яка нагадала би світові про мучеництво нашого митрополита, єпископів, священиків і вірних, які за Христову

віру караються на каторжних роботах у концентраційних таборах на Сибірі. А тисячі католицьких і православних церков є позамікані і поруйновані.

В 101-у річницю з дня народження нашого Президента ЗОУНР д-ра Євгена Петрушевича клонимо в пошані голови перед величчю українського Державника нові йших часів!

(Зі стор. 12-ої)

никам. Перший бесідник мав з'ясувати значення свята в українській мові, а другий в німецькій мові для німецьких гостей.

Вп. інж. Байдуник в своїй промові, виголошенні з патосом і переконуючи бажав підкреслити значення проголошення самостійності Закарпаття, а заразом наслідти подію з соціологічного становища.

Промовець вказав на вальори нашого народу, що привязаний до землі в своєму консерватизмі не втратив національних прикмет і окремішностей і міг успішно противистати зазіханням ворогів, що йшли на його знищенні. Селянство на Закарпатті врятувало нашу землю від денационалізації і тут заслуга твоєї верстви, що не дала собі видерти своїх предківських звичаїв традицій. І коли прийшов час заговорити про своє право, провідники могли лише до селянської маси відгукнутися.

І хоч промова була виголошена краснорічно і можна було годитись з повищими виводами, все таки промовець пропустив найважніший складник в житті народу, його віру.

Якраз Закарпатці були сильно до своєї гр.-католицької Церкви привязані і подібно як Ірландці, могли успішно відбивати атаки найзідника. Якому не вдалося позбавити віри як заборона нації. Народ завдяки своїй церкві і її духовенству відмежав люті часи і не помогли би навіть окремішні звичаї, коли б були позбулися віри. Гр.-Кат. Церква видала таких мужів, як о. Воловшин і других, що пішли разом з народом, коли інші верстви його покинули.

Тут має аналогія до галицьких відносин, де рівно ж наше духовенство відограто важну роль у відродженні української нації, коли вперше устами о. Подолинського проголошено окремішність нашого народу від російського, коли поставлено домагання з'єднення усіх віток в одну національну цілість.

Тут також гр.-кат. віра була тим чинником консолідації в протистоянні до православ'я, що його Москва насаджувала на Великій Україні. Звідсілля там народ пробудився «окрадений з найбільших цінностей» віри, і не міг нічим противистати ворожим затіям!

Другим недоліком промови було пропущення події, що Закарпаття вже в 1918 р. по розпаді Австро-Угорщини устами своїх делегатів на соймі в Станиславові домагало-

ся приєднання до галицької держави а навіть в дні 22. січня 1919 р. в Києві разом з галицькими делегатами брало участь в проголошенні соборності.

Відомо, що галицькі полки заняли були на домагання Закарпатців Мукачів і Мармарощ Сигот і в той спосіб реалізували злуку спершу на галицько-закарпатському відтінкові. І знову віра грава тут велику роль, коли віками розділені брати знайшли спільну мову. Особа митр. Шептицького була тією атракційною силою, що єднала в одно дівітки народу, що досі жили окремішним життям.

Другий промовець ред. Стаків з'ясував нам ті періоди, які в наслідок політики Гітлера і Мусоліні ударемнили реалізацію клічів на самоозначення через що довели до збройного конфлікту в обороні незалежності.

Промова була би добра, коли б була виголошена в українській мові, а так прийшлося слухати виключно українській публіці виводів в німецькій мові через три четверти години. Німці не прибули на свято, тому повинна була ця точка відласти. Але українська публіка терпелива і слухала на святі виводів промовця в чужій мові (що було би у інших народів недопустимим). Угодовецька ми нація завдяки таким політикам!

Зате концертова частина випала без догани. Виступи солістів Пані Ольги Луко і Пана Євсевського були виконані так по мистецьки, що публіка слухала з великою увагою і насолодоно, а своїми оплесками дала вислів належного признання за поодинокі соля і за чудово виконаний дует.

Відспівання національного гимну закінчено академію, а публіка з вдоволенням опускала концертову салю.

Ще треба підкреслити гарне уде-коровання салі. На головній стіні видніли: портрет першого президента Закарпатської України і герб Закарпаття — чорний медвід на золотому полі.

Цим разом не поповнено тої помилки, як це звичайно діється, коли святкується 1-го Листопада і усувається державних мужів з естради, а місто гербу Льва даетсяя тризуб.

Тому комітетові належиться повне признання за гармонійне переведення задуму відзначення 25-ліття Незалежності Закарпатської України.

Приявний

В 10-ту річницю смерті Д-ра Остапа Грицая — Основоположника УХР

Святкування 350-ліття Берестейської Унії, що ми так вроочно відзначували по наших скупченнях у Німеччині 1945 р., причинилося до оживлення серед нас християнської думки.

Вже при кінці ювілейного року постає спроба надати цій новствореній клітині організаційні форми. За почином Д-ра Остапа Грицая, о. Діонізія Кульчицького та Д-ра Володимира Муровича основується ініціативний комітет, завданням якого було спопуляризувати ідею УХР і почути про нього думку міదорян церковних чинників.

Перші сходини відбулися в Гіршбергі, в приміщенні укр.-кат. духовної семінарії. о. Д. Кульчицький і Д-р В. Мурович виголосили перші доповіді на тему «Про потребу організації українських християнських сил». Після дискусії схвалено акцію ініціативного комітету, спрецизовано постулати і рішено об'їхати табори. Приявні на нарадах — католики і православні — вітали з радістю появу християнської організації. Заскочені були лише галицькі інтелігенти, що досі жили ліберальним життям, пробуячи в дискусії здергувати запал активних християн.

По році підготовчої праці скликано в серпні 1947 р. сходини з цілої Німеччини, виголошено дві доповіді та приступлено до випрацювання статуту.

В жовтні 1947 р. відбулися Загальні Збори, на які прибули теж священики. По Богослуженні в гр.-кат. церкві в Авгсбурзі вибрано перший Провід «Рух Українців Християн», а президентом став по-кійний Д-р Грицай Остап. Він виголосив доповідь про наші завдання, підкреслюючи, що на Заході таку акцію вже давно започатковано, що саме загрозлива хвиля безбожницького комунізму вимагає від нас збільшеної активності противіставитися злу. Склад проводу, до якого ввійшли о. Д. Кульчицький, Д-р В. Мурович, проф. Годованець, проф. Бабуняк, подано до відома нашим церковним властям, що тодішній візитатор, Всч. о. Вояковський, приняв до відома.

Намічено плян праці, між іншим рішено побувати по наших скупченнях, та подати громадськості до відома провідні ідеї новствореної організації. Заінтересування було велике. Усюди ентузіастично вітали наших промовців. Так створений Рух Українців Християн

(Продовження на 17 стор.)

Др. Семен Шевчук

Відкритий лист до Пана Квітковського-Квітки

В числі зі січня 1964 журналу «Самостійна Україна» Ви замістили статтю під заголовком «Єретичні думки про нашу соборність і про Велику та Західну Україну».

Смію твердити, що Ваші міркування заміщені в тій статті є незгідні з історичними фактами, які мали місце в літах 1918—1920, себто в тому часі, коли ми, на Східній і Західній Україні намагалися відбудувати нашу Державність. Я міркування Ваші опровергую, а роблю це тому, щоб запобігти поширенню Ваших фалшивих міркувань між нашою еміграцією, а зокрема, між нашим молодим поколінням, яке з власного досвіду і з власних обсервацій тих подій не знає.

I. Наш Перший Листопад, 1918 року.

Ви пишете: «Наші батьки не повинні були 1. листопада проголосувати — (очевидно в Галичині) — осібної другої Західно Української Народної Республіки. Вони мали проголосити відразу злукузлиття Галичини, Буковини і Закарпаття з існуючою вже в той час Українською Народною Республікою над Дніпром. Вони мали перебрати владу в ім'я існуючої УНР, а не проголосувати ЗУНР». Ви тут додаєте: «Така моя критична думка».

Ваша думка є безсумніву «критична», але історично фальшиву. Воно по перше: наші брати не проголосили ЗУНР дня 1 листопада 1918 р. Проголошення ЗУНР відбулося у Львові, дня 18 жовтня (нового стилю) 1918 р. серед наступних обставин:

Зближалася кінець світової війни. Всі знали, що Антанта бажає розвалити стару Габсбурську Австрію на поодинокі незалежні національні держави, щоб в той спосіб ослабити Німеччину.

Австрійський ціsar Кароль I бажаючи рятовати Габсбурську монархію проголосив 16. 10. 18 р. (жовтень) маніфест до народів Австрії, обіцюючи народам Австрії передбову австрійської монархії на федеративну державу. В маніфесті було сказано, що Австрія по волі своїх народів має статися союзною державою, в якій кожне плем'я на області, яку воно заселяє має право творити свій власний державний організм. Рівночасно завізвав ціsar парламентарних послів по однокінчих народів у Відні, щоб воно уконституувалися в національні сойми-конституанти для пред-

ставництва тих новоутворених держав, у будучій федеративній австрійській монархії. Д-р Петрушевич, тодішній голова українського парламентарного клубу в Відні, будучи на довгий час перед появою маніфесту секретно поінформований про появитись маючий маніфест, міністрам здоров'я д-р Горбачевський, Українцем — задля легідь приготовив у деталях скликання Української Конституанти. Ту працю перевів д-р Баран, секретар народного комітету у Львові, при допомозі Військового Комітету, який тоді утворився для перебрання влади від австрійського уряду. Українська Конституанта зібралася у Львові вже в два дні по появлі цісарського маніфесту, а саме дне 18 жовтня 1918 року. Взяли в ній участь: з Галичини і Буковини всі наші парламентарі і соймові посли і по три делегати від кожної партії. Між присутніми вибивався на перше місце наш гр. кат. Епіскопат: митрополит Андрей Шептицький, епископ станіславівський д-р Гр. Хомишин, і перемисльський Йосафат Коциловський, як вірилісти до галицького сойму, та наші найвизначніші політики посли до парламенту у Відні, як д-р Петрушевич, голова українського парламентарного клубу, проф. Романчук, д-р Кость і д-р Євген Левицькі, д-р Охримович, проф. Ол. Барвінський, о. О. Стефанович, д-р Загайкевич, д-р Цегельський; світочі нашої науки: д-р Горбачевський, міністер здоров'я в австрійському уряді, д-р Дністрянський, професор університету, д-р Р. Залозецький, професор політехніки, д-р Ол. Колесса, професор університету, а з Буковини барон Микола Василько і Омелян Попович та д-р Смаль-Стоцький, проф. університету. Були там теж професори, адвокати, судді, священики, селяни, журналісти, письменники, а життєва карта кожного з них була віщерть записана працею для добра і щастя Галицької та Буковинської вітки українського народу. Такою була наша Конституанта. Вона була всенародною, — в ніякому разі не була партійна. Президентом Конституанти, яка назвала себе Українською Національною Радою зістав одноголосно вибраний націонал-демократ, провідник української політики в Австрії д-р Євген Петрушевич. По довших дебатах внесла Конституанта наступну поставу: «Стою-

чи на становищі самовизначення народів Українська Національна Рада, як Конституанта, постановляє:

1. «Ціла етнографічна область в Австро-Угорщині, зокрема східна Галичина з граничною лінією Сяну, з включенням Лемківщини, північно-західної Буковини, з містами Чернівці, Сторожинець і Серет, та українська полоса північно-західної Угорщини — Карпатська Україна, творять однотільну українську територію.
2. Ця українська національна територія в обсязі 70.000 кв. км. з 6 міл. українського населення уконституовується, як українська самостійна держава».

Ту саму постанову Конституанти проголосив д-р Петрушевич наступного дня 19 жовтня 1918 р. вечором з'їздові делегатів з цілої Галичини і Буковини, в числі близько 300 осіб, що з'їзд прийняв до відома з нечуванням ентузіазмом.

Що ж виходить, з повище наведеною стану речі? Виходить: 1). Що Галичани проголосили свою незалежну державу не в дорозі революції, а тільки в дорозі правній, опираючись на маніфесті австрійського цісаря Кароля I-го з 16. 10. 18 . 2). Проголошення це наступило не дня 1 листопада 1918 року, а тільки 18 жовтня 1918 р. Натоміст перебрання влади від австрійського уряду у Львові і цілій Галичині відбулося 1 листопада 1918 р., знову на законній підставі, в опертю о маніфесті цісаря Кароля I-го, про який була мова вище. 3). Проголошення злуки новоутвореної Галицької Держави з Наддніпрянською Україною дня 18. 10. 18 р. було неможливим і недопустимим, так з причин правних, як і фактичних. З причин правних тому, бо призначенням ЗУНР було ввійти в склад федеративної австрійської держави, а не шукати собі пристановища над Дніпром. Якщо б наші брати були проголосили злуку Галицької Держави 18. 10., або 1. 11. 18 року з Наддніпрянською Українською Державою то були б поповнили з уваги на тоді існуючу ще в повній силі Австрію — злочин головної зради. Вони були б заарештовані австрійською владою у Львові, посаджені з тюрму, а Львів і Східну Українську Галичину були б з місця обсадили Поляки. А тоді все було б пропало. Не було б кому робити Першого Листопада. Треба тут ви-

разно зазначити на пам'ятку всіх легко-мислячих істориків, що Львів 18. 10. 1918 р. був зновні в австрійських руках. Намісником цісаря у Львові був австрійський Німець граф Гуйн; комендантом міста був Поляк — полковник Новотни, на фронті німецько-російським в Галичині стояла 150 тисячна австр. армія, а залогу Львова творили відділи Мадярів і австрійських Німців. В цій ситуації сама проба прилучення Галицької Держави до існуючої Української Держави над Дніпром, якої володарем в тому часі був гетьман — була б божевіллям. На таку «штуку» у нас ніхто навіть не думав іти. Наши тодішні політики були реалістами, фантазіорів у нас, нащастя, тоді ще не було.

Опісля, як відомо вибухла між Українцями і Поляками війна за посдання Галичини. В цій війні ми Галичани бились не за свою «провінцію», як це Ви зволили написати — але бились за відновлення своєї Галицької Держави, якою колись правили наші славні хнязи: як князь Роман Галицький, Ярослав Осьмомисл, король Данило, його син Лев і інші.

Очевидна річ, ніхто в зasadі але тільки в будучності, не виключав злуки Галицької Держави з Наддніпрянською Україною, але 18. 10. 18 р. не було зрештою з ким на східній Україні про злуку говорити, навіть якщо з оглядом правних, тоді це було можливе. Во ось Вам дати: гетьман повалив Центральну Раду 29. 4. 1918 р. З черги Петлюра і Винниченко зі своїми побратими з-під шапки Маркса винесли 30. 10. 1918 р. в Києві, рішення повалити гетьмана, без відновлення Центральної Ради, де засадили представники всіх партій. Гетьмана повалено 18. 11. 18 р. а до влади на Україні дійшли соціалісти-революціонери з усуненням усіх інших партій, під проводом Петлюри і Винниченка. До чого вони довели Україну — всім відомо. До — Великої Руїни. Тільки про проголошення ЗУНР, як осібної держави дня 18. 10. 1918 року.

ІІ. Справа об'єднання обох українських держав.

Якщо йдеться про об'єднання обох українських держав, то справа ця більше скомплікова, як воно, на перший погляд, здається. Ми були цілі віки роздінані і було нам з цим, релятивно, не найгірше. Обі сторони, себто Галичани й Наддніпрянці жили в тій свідомості, що під оглядом національним ми творимо один народ, розділений тільки границями. Ми всі були того свідомі, що під оглядом націо-

нальним об'єднав нас, перед віка-ми Господь Бог. Він дав нам су-цільну територію, ту саму мову, ті самі звичаї й обычай. Ми себе вза-ємно шанували, відвідували, та любили. Наддніпрянські магнати допомагали нам, Галичанам, фі-нансово розбудовувати нашу куль-туру та наше національне життя в Галичині. Комплекс домів для Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові при вулиці Чарнець-кого куплені за гроши наших братів Наддніпрянців. Академічний дім для наших студентів-академіків зістав побудованій також за гроши наддніпрянських магнатів. На закупно спортивої площа для львівських Українців при вул. Стрийській — яку нам опісля забрали Поляки, вплинуло також бо-гато гроша із-за Збруча. За гро-ші із-за Збрucha було фінансоване видавництво літературних творів українських письменників, яким займалося товариство «Просвіта» у Львові. Ми любили Шевченка і його безсмертні твори, а Наддніпрянці шанували нашого Франка і інших наших письменників. Так воно тривало до осени 1918 року. В тому часі, як вже вище сказано, Галичани проклямували свою Галицьку Незалежну Державу, а в тому самому часі існувала над Дніпром Гетьманська Українська Держава. Сусіди наши, в Галичині Поляки, а на Східній Україні, ро-сійськи більшевики, забажали анектувати для себе наші держави, і з цієї причини пішли на нас війною. В другій половині листопада 1918 р. було для нас, Галичан, ясним, що заноситься з ворогами обох українських держав на дов-гу затяжну війну. Що в наслідок цього галицька держава — в тому часі в цілості в руках 80 тисячної Галицької Армії (без Львова і Пере-ремишля), а також Східня Україна не встоються кожна з них окремо власними силами, а тому заходить конечність обом державам об'єднитися в одну нероздільну цілість, для взаємної оборони, проти агресії зі сторони наших сусідів, Польщі і Москви. В тому часі можна це було зробити, бо австрійська монархія дефінітивно розпалася на національні частини. Галицька Національна Рада у Львові рі-шила для 11. 11. 18 р. зробити уря-дові Східної України пропозицію об'єднання обох держав в одну ці-лість. Виїхали на Східну Україну повновласники Галицької Нац. Ра-ди д-р Цегельський і д-р Д. Левицький з відповідними інструк-ціями і вони зустрівшись з членами Директорії (до Києва, який вже був тому часі обложений про-

тив-гетьманськими повстанцями во-ни не змогли дібратися), і по про-дискутуванні справи об'єднання обох держав обі сторони заключи-ли і підписали в Хвастові 1. 12. 1918 р. **передступний** дововір про злуку обох держав, в якому мі-тився наступний уступ (4-й з ряду): «Західно-українська Народна Республіка, з огляду на витворені історичними обставинами, окреми-ми правними інституціями, та культурними і соціальними різни-цями, окремішності життя на своїй території і її населення, як буд-уча частина неподільної Української Народної Республіки дістасе **територіальну автономію**, якої межі означить у хвилині реалізації злуки обох республик в одну державу цілість окрема спільна комісія за ратифікацією її рішень компе-tentними, законодатними і прави-тельственними державними орга-нами обох республік. Тоді також установлені будуть детальні умо-вини злуки обох держав». Підпи-сали за Директорію УНР В. Вин-ниченко, С. Петлюра, П. Андрієв-ський, Ф. Швець, А. Макаренко, а за Національну Галицьку Раду д-р Цегельський і д-р Д. Левиць-кий. (Сидір Ярославин, Визвольна боротьба на Західно Українських землях, стор. 91.).

Беручи до уваги вище згаданий передступний догов. в Хвастові, Національна Рада в Станиславові видала дня 3 січня 1919 р. одноголосно ухвалу, силою якої затвер-дила договір про злуку заключе-ний 1. 12. 1918 р. в Хвастові зі слі-дуючим додатком: «До часу, коли зберуться Установчі Збори З'єди-неної Республіки, законодатну вла-ду на території бувшої Зах. УНР виконує Галицька Українська На-ціональна Рада. До того ж самого часу цивільну і військову адміні-страцію на згаданій території ве-де державний секретарят, уста-новлений Укр. Нац. Радою (стор. 91 і 92 С. Ярославин, Визвольна боротьба на Зах. Укр. Землях 1919—1923).

До вище згаданої ухвали в ці-лости приступив також делегат Карпатської України. Цю ухвалу Нац. Ради в Станиславові з 3 січня 1919 р. затвердила в цілості Директорія універсалом з дня 21 січня 1919 р., а наступного дня це є 22 січня 1919 р. проголошено цей універсал торжественно на площі св. Софії в Києві, в присутності представників обох держав. Трудовий Конгрес затвердив цей уні-версал постановою з 23 січня 1919 року. В наслідок цього д-р Петрушевич, президент Зах. УНР зістав

(Продовження на стор. 18-й)

(Зі 14 сторони)

ставав епохальною подією — можна сказати революційного значення — в нашому тодішньому житті.

В перших лавах нашої християнської організації ми бачимо о. Пилипця, проф. Студинського, Д-ра Біланюка, вченого Володимира Мачака, Д-ра Михайла Кушніра, крім вичислених ініціаторів. Ніяк не хотіли до організації включитись на визначні громадяні, як Д-р Ст. Баран, ред. Німчук (ці думали про відновлення УНДА), проф. Мірчук, ред. Данилевич, немов вичікуючи вищого поштовху. Чужа їм була християнська думка у такій формі.

Маючи пізніше благословення нашого Владики Кир Івана Бучка, ми з подвоєною силою повели працю. За час трьох років ми мали понад три тисячі реєстрованих членів, 20 зорганізованих клітин по таборах, виголосили близько 40 доповідей і розвинули дискусію на всю ширину на релігійні теми, чого досі в краю у нас не бувало. Ми зробили релігійне питання актуальним, конечним в нашему громадському житті. УХР охоплював як католиків так і православних. УХР єднав усіх Українців, без огляду на освіту чи знання, був всеукраїнським. УХР втішався великою популярністю серед українського суспільства за віймком «амбітної, релігійної байдужої еліти».

Ми скликали щороку збори, влаштовували щорічні Свята, а роком нашим Святотом був день у честь «Царя Христа». Таке свято відбулося з великою програмою в Цуфенгавзені коло Штутгарту. З доповідями виступали Пок. Д-р Грицай і проф. Студинський. У інших доповідях ми заторкували питання релігійного об'єднання. УХР закликав до братерства і до згоди, мав шанси стати великою українською християнською організацією, коли б не спротиви дючих тоді політичних сил. УХР мав стати середовищем, де міг плекатись християнський ідеалізм, де могло б зроджуватися покликання до священичого стану.

Пок. Д-р Грицай збогатив нашу досі мізерну християнську літературу написанням розвідок як «Ми Християни» — з християнсько-філософічного становища, «Релігія — двигун культури і моралі». Він написав «Слово до української молоді», а о. Пилипець написав і виголосив доповідь на тему: «Ми і Православні».

Коли Рух Українців Християн з'єднався з Українською Православною Церквою, то ми бачимо, що мовляв вони не при кермі, почали слати доносі на Д-ра Грицая та інших осіб. Не маючи підтримки у нашого Влади-

ки, з невідомих причин, ми втрачали ґрунт під ногами, хоч позицій не здавали. Ми не мали неправди за собою, тому й заміти не видержували критики.

При нових виборах до проводу в 1950 р. головою обрано проф. Студинського, через що наш покійний Д-р Грицай присвятився більше християнській літературі — публіцистиці. Кому не відомі його статті на честь Преч. Діви Марії, кому не відомі поезії на нагоди наших релігійних Свят, його прекрасні статті про наше духовенство. Вперше знаходиться автор, що доцінює працю нашого духовенства!

Серед того, здавалося, непевного вичікування, коли знеохота почалася вкрадати в наше організоване життя, коли настав час взаємних політичних інтриг, коли себе взаємно поборювано, скликали проф. Студинський сходини активних членів, які вирішили перемінити християнську організацію на «Українську Християнську партію». Збори, відбути 29. 5. 1954 р. були завязком новоствореного «Українського Християнського Союзу». На збори запрошено теж Д-ра Янева, що почав цікавитися християнською проблемою, виголошуячи досі доповіді про в'язничу поезію. Та він не прибув, а зате за поштовхом Д-ра Мірчука, тоді ректора УВУ, і ред. Коновалця виступив з внеском для створення нового Християнського Руху, маючи при тому моральну і матеріальну піддержку Владики Кир Івана.

Українська християнська партія розпочала діяльність пів року скоріше, докіль оформлено новий УХР. Для наших політиків було ясно — краще нехай буде УХР в новій формі, ніж нова конкурентка — партія, тому його підтримано, але нічим не причинилися до оживлення його діяльності.

А тим часом д-р О. Грицай почав занепадати на здоров'ю і дні 7. травня 1954 р. закінчив своє працевне життя. Похорон відбувся при великім здівізі народу у гарний травневий день 11. 5. 1954. Промовці відзначили його велике заслуги як католицького письменника, як мистця писаного слова. Поховано його на кладовищі «Вальдфрідгоф», а в рік пізніше поставлено йому пам'ятник.

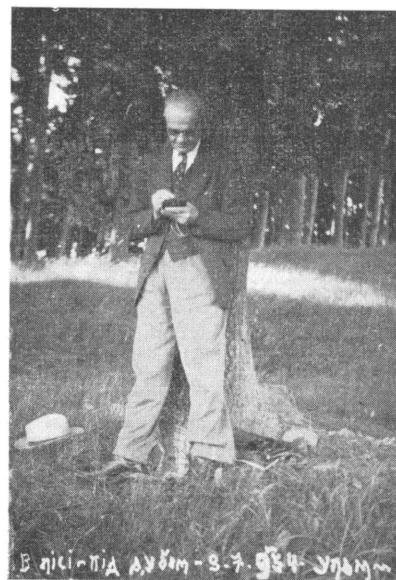
Згадуючи з перспективи 10-ріків початки «Укр. Хр. Союзу» одночасно ми бажаємо вшанувати і пам'ять першого президента Українського Християнського Руху, покійного Остапа Грицая, що перший дав поштовх до створення так корисної християнської організації, що полум'яним словом в письмі підніс нашу організацію на європейський форум, щоб разом у сім'ї

християнських народів Європи, які вже могли почванитися великими здобутками, станути як рівні з рівними. Клонимо голови в пошані перед пам'яттю великого ідеолога Українського Християнського Руху

Обидві досі існуючі організації, одна політична, а друга суспільна, завдають своє постання першим заходам покійного президента, тому нехай буде вічна пам'ять неструдженому працівникові.

**Український
Християнський Союз**

В 50-річчя виступу Усусусів на поле бою 1914 р.

Цією знимкою бажаємо пригадати українському громадянству постати покійного сотника УСУСУ Миколи Угріна-Безгрішного.

Він то з вибухом першої світової війни голоситься до Укр. Січ. Стрільців, і разом з куренем добровольців удається з Рогатина до Стрия і Горонди на Закарпаття, щоб включитися до Легіону.

Покійний був основником Пресової кватири при У.С.С., а будучи на еміграції продовжує її діяльність. Пише спомини а також видає журнал іменем Пресової квартири, де статтями звеличує наше давнє минуле. Живучи в Новому Ульмі все любив літом пробувати в недалекому ліску і саме скоплення сцена, як наш сотник під дубом чинить нотатки для журналу.

Слава нашему Князеві УСУСУ!

(Зі стор. 5-ої)

Хай чин з недавнього минулого бою, буде нам все пригадкою! Тому горі маймо серца!

**Український Християнський
Союз.**

покликаний в члени Директорії, а в склад Трудового Конгресу ввійшла делегація Нац. Ради в Станиславові. Всі тішилися, проголосено злукою обох держав на площі св. Софії, леліючи надію про повне злиття в будучності обох українських держав в одну нероздільну державу, на щастя нашого народу. ЗУНР, себто наша галицька держава, прийняла тепер назву «Західна Українська Народна Республіка». (С. Ярославин, Визвольна боротьба на Зах. Укр. Землях, стор. 93—96).

Оставалась наразі неполагоджена ще остання фаза так зв. об'єднання. Не були скликані з причин воєнних подій на території обох держав спільні законодавчі збори (парламенти) з обох держав для означення розмірів територіальної автономії, для галицької землі і часу тривання цієї автономії. А тут насувається зараз актуальне і дуже важливе питання, чи обі держави зістали дійсно правомісці об'єднані вище згаданими актами обох держав, включаючи і торжественне проголошення злуки обох держав в Києві, днів 22. січня 1919 р. — чи ні.

Не місце в цій короткій статті над цим важливим питанням широко розводиться. Скажу тільки загально і коротко, що всі історики так Галичани,, як і Наддніпрянці стоять твердо на тому становищі, що дефінітивна злука обох українських держав, себто Галицької і Наддніпрянської — не наступила. Зацитую тут опінію двох наддніпрянських істориків: О. Доценка, головного адютанта Петлюри,, автора 5-томового твору п. з. «Літопис української революції» і опінію останнього преміера УНР в уряді С. Петлюри в Україні І. Мазепи, заміщену в його 3-томовому творі п. з.: «Україна вогні й бурі революції». Пише Доценко про київську маніфестацію з 22 січня 1919 р., що слідує: «**Об'єднання Української Народної Республіки і Західно Української Республіки носило лише зовнішньо-демонстративний, а не органічно державний характер.** Західно Українська Республіка (Галицька Держава) заховала аж до скликання загально українських зборів свій власний суверенний уряд. Таким чином під оглядом право державним сполучка ЗУР з УНР не наступила. (Стор. 10, т. 2, книга 5, О. Доценко, Літопис української революції).

А опінія І. Мазепи про правну вартість маніфестації з дня 22 січня 1919 на площі св. Софії в Києві наступна: «Це проголошення української соборності було вели-

ким історичним актом. Але фактично воно мало лише декларативне значення, бо остаточну ратифікацію акту з'єдинення обох республік, згідно з постановою Укр. Нац. Ради в Станиславові з 3 січня 1919 р. мали перевести лише Українські Національні Збори, скликані з території цілої України. До того часу, коли зберуться Установчі Збори з'єдненої республік законодатну владу на території ЗУНР в Галичині виконує Галицька Українська Національна Рада. До того ж самого часу цивільну і військову адміністрацію на згаданій території веде державний Секретаріят, установлений Національною радою в Станиславові, як її Виконавчий Орган. На цих умовах твердо стояв галицький уряд, а Директорія з цим погодилася». (І. Мазепа, І, стор. 87, Україна в вогні й бурі революції). Так ясно і тверезо говорять про київську маніфестацію з дня 22 січня 1919 р. два визначні мемуаристи-історики, наочні свідки маніфестації і так воно є в дійсності під оглядом правним.

А якщо ляїки подивляться на цю маніфестацію своїма очима, то повинні вважати цю маніфестацію за прегарно зааранжовану увертуру до політичної опери. Увертура зістала відіграна досконало дні 22 січня 1919 р. — але опера не зістала відспівана, бо не явилися актори. Не зістав іменно скликаний спільній парламент з обох держав і не ратифікував універсалу директорії, проголошеннего на торжестві в Києві дні 22 січня 1919 року, а тим самим не існує правне об'єднання обох братніх держав, а тільки існують дві України, Галицька і Наддніпрянська. Тому останній час на це, щоб ми Галичани і Наддніпрянці з репертуару наших національних обходів цю київську увертуру елімінували і себе не компромітували й нікого не обманювали. Будемо свято об'єднання обходити святочно тоді, як діб'ємося своїх незалежних держав. Тоді зійдуться разом парламенти обох держав зі свободно вибраними народними представниками на спільні законодавчі збори і видадуть закон про правне об'єднання Східної і Західної Українських Республік, та вирішать розміри автономії для галицької землі. Не скоріше. **Якщо ж йдеться про свято державності і самостійності то для Галичан, Буковини і Карпатської України свято державності і самостійності по всі часи є і буде день 1 листопада 1918 р., цебто день, в которому Галичани обняли по віках неволі**

владу над українською землею від Австроїї і рішили самостійність своєї землі боронити своюю кров'ю, що й зробили. Який день призначать наші брати Наддніпрянці на свято своєї державності і самостійності — це виключно їх справа. Нам до цього не втручатися. Може ним бути день підписання Берестейського миру, або день проголошення Четвертого універсалу.

3. Як використав Петлюра намагання Галицької Національної Ради об'єднити Галицьку Державу з Наддніпрянською Україною?

Як тільки делегати Галицької Національної Ради добилися в Хвастові дня 1. 12. 1918 р. порозуміння з Директорією УНР в справі наміреного об'єднання обох держав в одну цілість, Петлюра вислав негайно, бо вже 31. 12. 18 р. до Варшави місію під проводом проф. Прокоповича, яка мала за ціль засягнути інформації у Поляків, за яку ціну Польща могла уділити Наддніпрянській Україні помочі в її війні з большевиками. По поверноті з Варшави звітував Прокопович, що слідує: «Наша ініціатива установити нормальні відносини з Польщею зустріла з боку міродайних Польських кругів співчуття. Найлегче було говорити про Холмщину, Полісся, Берестя, і Підляшшя, а вже важко про Львів і Борислав. Є трутн до переговорів». (Доценко том II, книга 5, стор. 8).

Зазначу Доценко від себе, що про Холмщину, Полісся, Підляшшя та Берестя — тому легко Прокоповичеві було говорити, бо Поляки ці терени зайняли зараз по уступленні Німців з України — початок грудня 1918 — без протестів Наддніпрянської України. Отже Прокопович за ці терени не торгувався, просто узнав доконаний факт. Натомість у тому часі ціла Галичина за віймком Львова і Перемишля була цілко в руках Галицької Армії і Галицького Уряду, а тому важко було Прокоповичеві щось реальне про ці терени Полякам сказати.

Доперва київська маніфестація з 22. січня 1919 р., на якій на чотирох рогах площі св. Софії окличники гучно й бучно трубили про доконане об'єднання обох українських держав —дала Петлюри, як Гоговному Отаманові, спроможність говорити з Поляками та кож про Галичину, як про частину Української Народної Республіки. Дуже можливе, що Поляки не знали, що так зване об'єднання обох держав не зістало дефінітивно завершено 22 січня 1919 р. Не тратя-

чи часу вислав Петлюра дня 19. 2. 19 р нову місію до Варшави, під проводом полк. Курдиновського, з відповідними інструкціями. Курдиновський, по приїзді до Варшави вступив негайно в дипломатичні переговори з польським міністрем заграничних справ Падеревським, а найважнішим результатом тих переговорів для Поляків було це, що Курдиновський признав Польщі Галичину, себто нашу Галицьку Державу та й погодився віддати політику й армію України під керівництвом Польщі договір з 28. 4. 1919 р. (Доценко, стор. 9, том 2, книга 5.). Про підписаний договір Курдиновського з Падеревським пише Доценко в своїх споминах (стор. 67, том 2, книга 4.), що слідує: «Акцію Курдиновського Поляки використали негайно на мировій конференції в Парижі, бо відомо, що Падеревський на запит мирової конференції, що діється в українсько-галицьких справах відповідь телеграфічно, що ніякі репрезентанти не можуть виришувати галицької справи в Парижі, бо в Варшаві є представник українського уряду, з яким уже підписаний договір». В додатку Падеревський не вдоволився телеграфічною відповіддю. Він поїхав особисто до Парижа і привіз до Парижа зі собою договір з Курдиновським до диспозиції мирової конференції — Найвищої Ради. (Письмо Сидоренка, Голови української делегації УНР на конференції миру»). (Стор. 197, том I, Україна в вогні революції, І. Мазепа).

Безпосереднім негативним наслідком договору Курдиновського з Поляками для Галичини було рішення Найвищої Ради держав Антанти в Парижі з дня 25. 6. 1919 р., силою якого Найвища Рада уповажнила Поляків зайняти Галичину по Збручу і завести там цивільну владу, щоб ухоронити особисту безпечність і майно місцевого населення. (Додаток автора, — в Галичині панував тоді ідеальний спокій і взірцевий порядок).

У серпні 9. 8. 1919 р. — себто вже по переході Галицької Армії на Східню Україну — вислав Петлюра до Варшави нову місію під проводом міністра Пилипчука, розходилося про дальші переговори в справі допомоги Східній Україні в її війні проти більшевиків. 19. 8. 1919 р. підписали обі сторони договір, а в цім договорі зазначено, що уступ з договору Курдиновського про зренчення Східною Україною Галичини на річ Польщі позістає в повній силі. Границя Польщі на південному сході мала йти по лінії Збруча, а далі на північ поза

Рівне на схід. (Доценко том 2, книга 5, стор. 11). Тут треба зазначити що, місії Прокоповича, Курдиновського і Пилипчука, які зrekлися на річ Польщі, Галичини, Холмщини, Полісся і Підляшшя були вислані в тайні перед Галицьким Урядом і Галицький Уряд про них іх акцію конкретно нічого не знати.

В тому часі справа Галичини розглядалася в Парижі Найвищою Радою, зложену з представників Франції, Англії, Америки і Італії. І ці держави правом побідника порядкували справи розбитої Австрії, між іншим займаючися також справою Галичини. Рішаючий голос у цих справах мала Франція — тому, що вона найбільше потерпіла в часі першої світової війни, та й тому, що вона мала всі шанси статися «жандармом Європи», загроженої більшевизмом. Тому Франція цілим своїм впливом попирала Польщу, як свого будучого помічника в переведенні своїх впливів в Європі. Франція з тих причин бажала зробити Польщу якнайсильнішою та посунути її границі на схід — віддати Польщі під першим ліпшим претекстом Галичину, щоб Польща мала спільні границі з Румунією та Мадярами і, щоб була в той спосіб забороном проти російських більшевиків, а рівночасно, щоб була надійним союзником Франції, проти Німеччини в разі потреби. Річ очевидна, що як тільки Найвища Рада дісталася від Падеревського документ підписаний Курдиновським, в якому Петлюра, як володар об'єднаної України зрікся Галичини на річ Польщі, то справа Галичини була зразу перерішена на річ Польщі.

Літом 1919 року з'явилися між Галичанами на Східній Україні вістки, що Петлюра відступив, за посередництвом двох своїх місій висланих до Варшави, Полякам Галичину. Д-р Петрушевич не хотів у правдивість цих вісток вірити, «Яким правом» — говорив Петрушевич — «та ж це була б груба національна зрада. Не вірю, щоб Петлюра міг на цей злочин здобутися». Але, коли в вересні 1919 р. ці вістки почали нагально повторятися, д-р Петрушевич зустрінувшись, при певній нагоді з Петлюрою, повторив йому поширювані вістки і запитав Петлюру, що ці вістки мають значити. Правдиві вони — чи це інтрига певних кругів — більшевиків — або емігрантів з України, щоб розсварити Галичину з урядом Петлюри. Петлюра збентежений призначав, що ведуться передвступні інформаційні переговори з Польщею, в справі уділення помочі Україні в її війні

з більшевиками і Денікіном, та що місії Курдиновського і Пилипчука підписали передвступні протоколи нарад, але нездовго має бути вислана нова місія до Варшави, щоб справу помочі, о скільки це буде можливе, конкретно з Польщею уформити. А щоб Петрушевича цілковито успокоїти заявив Петлюра, що він скличе в короткому часі нараду в цій справі, що запросить на неї Галичан, бо вважає, що в склад цієї місії повинні також, на рівних правах з Наддніпрянцями, входити Галичани.

Ця заява успокоїла д-ра Петрушевича. Заповіджена Петлюрою конференція зістала дійсно скликана до Кам'янця на день 26. 9. 1919 р. і на неї зі сторони Галичан були запрошени д-р Голубович і д-р Витвицький, зі сторони Наддніпрянців А. Лівицький, Шадлун і Одрина. Зі сторони уряду УНР: Петлюра, Швець, Макаренко, Мазепа. По нарадах уделено для місії, що мала бути вислана до Варшави, наступні директиви:

1. Заявити Польському Урядові, що договори з Курдиновським і Пилипчуком не дійсні.
2. Переговори зачати тоді, як Поляки заявлять, що не будуть пірати Денікіна, а тільки допомагати Україні.
3. Кордонів між Польщею, а Україною не встановляти до звільнення цілої України.
4. У найтяжчій ситуації йти на уступки в справі Холмщини і Підляшшя і то умовно, до звільнення цілої України і скликання українського парляменту, який остаточно має вирішити цю справу». Слідують підписи присутніх. — (Семен Петлюра президент України, стор. 115, Василь Іванис.).

Галичани були вдоволені рішенням Петлюри, бо здавалося всім, що попередні поголоски про відступлення Польщі Галицької Землі це тільки інтриги, ворогів Петлюри, ціллю якох було обезславити Петлюру в очах Галичан і поглибити пропаст, яка почала тоді поважно розширятися між Галичанами, а урядом Петлюри.

Про децизію нарад в Кам'янці повідомлено д-ра Петрушевича, а цей визначив на виїзд з місією до Варшави зі сторони Галичан трьох відпоручників, а іменно: д-ра Витвицького, д-ра Горбачевського і д-ра Новаківського; зі сторони уряду УНР мали вийти А. Лі-

(Продовження на стор. 20-й)

вицький, як голова місії, і члени місії: Ржепецький, Понятенко, Михайлів і Мшанецький. В повноважності для праці місії зазначено між іншим, що всі договори і декларації з польською стороною мають бути підписані головою місії, А. Лівицьким, або його заступником д-р Витвицьким і всіма іншими членами місії — політичними радниками. Місія в повному складі вийшла до Варшави 3. 10. 1919 року, а прибула 7. 10. 1919 року. Здавалося що все в порядку — але не так сталося, як думалося. Показалося, що Петлюра єще раз перфідно обманув Галичину. Ось як представляє В. Іванис **даліший** пейзаж справи з виїздом спільної місії до Варшави: «15. листопада 1919 р. відбулася нова **тайна** конференція членів уряду УНР, **без приватності Галичини** (в Камінці), а в виследі нарад змінено первісні директиви дані членам місії дня 26. 9. 1919 р. Нові директиви були наступні: «**згодитися на встановлення кордону між Україною і Польщею через територію Галичини по лінії Бартелемі, а даліше по річці Туриї, а в найгіршому випадку по лінію Стиру»** (стор. 115, С. Петлюра Президент УНР, Василь Іванис).

Ці нові директиви підписали: Петлюра, Швець, Макаренко, Мазепа, Черкаський, Шраменко,

Красний. Про зміну директив очевидно не повідомлено Галичині.

Заява Польському урядові, що договори з Курдиновським і Пилипчуком були не дійсні предвиджена в директиві Директорії з дня 26. 9. 1919 р. для місії Лівицького — в нових директивах **відпала**. (Стор. 115, Симон Петлюра, Президент України, Василь Іванис).

Але й на тому не скінчилися уступки Петлюри для Польщі — бо голова місії Лівицький знову, без відома Галичини, дістав додаткове нове уповажнення від Петлюри на дальші уступки. Лівицький дістав уповажнення відступити Польщі цілу східню Галичину по лінію Збруча, а далі відступити Польщі Холмщину, Полісся, Підлящія і західну частину Волині по Рівне, без ніяких застережень. А. Лівицький сповнив волю Петлюри і підписав з членом місії Ржепецьким, Михайловим і Понятенком договір з дня 2. 12. 1919 р. в Варшаві. Галичани д-р Витвицький, д-р Горбачевський і д-р Новаківський — та наддніпрянські Мшанецький заложили протест проти договору і виступили з місії. На підставі вище згаданого договору з дня 2. 12. 1919 р. заключив уряд Петлюри з Польщею т. зв. «Варшавський договір» дня 22. 4. 1920 р., який припечатав долю Га-

лицької Землі. Цим договором признано дефінітивно Польщі Галичину. Петлюра перебував у Варшаві від 7. 12. 1920 р., як емігрант і очевидно Варшавський договір заключено за його повною згодою. Так сумно, потребав Петлюра поважно розпочаті проби обох українських держав об'єднатися в одну цілість і одну соборність.

Рада Амбасадорів в Парижі, як делегат Найвищої Ради, признала також, беззастережно Галичину Польщі децизією з дня 15. 3. 1923 року.

На прикінці Вашої статті Ви пишите: «На мою думку, ми, себто Галичани і Наддніпрянці повинні святкувати тільки одно свято державності і самостійності. Цим одиноким святом повинен бути день 22 січня». А в другому місці Ви додаєте: «Правдива соборність є тільки тоді правдиво і дійсною, коли вона стає дійсністю не тільки на папері, але й в нашій душі». Це гарно й правдиво написане, але в тому всьому одна біда — а саме та, що Директорія з Петлюрою в проводі вимела мітлою і соборність і пробу об'єднання обох Україн в одну державу з наших душ і сердець. Правда це — чи ні? Я думаю, що правда — а тому не завертаймо собі і іншим голови ілюзіями.

Надіслане Видання!

Заходом душпастирства при кафедральному храмі в Мінхені почав виходити від трьох місцях і в тижневик «Душпастирські Вісті», під керівництвом о. д-ра Гриньоха, а за Благословенням Духовної Влади.

На 8-сторінках друку скоплено християнське життя на основі недільних евангелій а хронікою тижня інформується вірних про події на терені парохії Мінхен-Людвігсфельд.

Зміст і форма та мова вибагливі. Таким чином доповнюється наші Богослуження в тижні!

ALIMEX ВІСИЛКА ПАКУНКІВ ДО СХІДНИХ ДЕРЖАВ

зовсім без мита для приймальника
* за потверженням одержання посилки
* також грошеві перекази
* на доляровій базі для закупу товарів
* (за виїмком СССР)

через уповноважену німецьку спеціальну фірму,
яка втішається повним довірям харитативних
і державних установ:

**ALIMEX — G.m.b.H. 8 München 2, Neuhauserstr. 34/V,
oder Mü. 33, Postfach 67.**

Tel.: 550641

При жданні безплатних проспектів просимо подати бажану країну і покликатись на оголошення в «Укр. Хр. Вістях».

Переписка з фірмою ведеться українською мовою.

ПОЛЬЩА
СССР
ЧСР
МАДЯРЩИНА
РУМУНІЯ

**УКРАЇНСЬКІ
ХРИСТИЯНСЬКІ ВІСТІ
UKRAINISCHE
CHRISTLICHE NACHRICHTEN**

erscheint 1 mal vierteljährlich
München 23, Postfach 1003

Postscheckkonto 107066.

Bundesrepublik Deutschland

Herausgeber:

Ukrainische Christliche Union
Geschäftsführer: u. Verleger
Dr Wolodymyr Murowytsch

Редакція застерігає собі право скорочувати статті і виправляти мову.

П е р е д п л а т а :

**Європа 1 ч., піврічно, річно
2.— 4.— 8.— ДМ**

**Европа 1 № h. jährlich jährlich
2 4 8**

**В заокеан-
ських краях 1.— 2.— 4.— \$**

I. Baschkirzew Buchdruckerei
8 München-Allach,
Peter-Müller-Straße 43.